

انزاله علفی

۸۶،۹،۱۰

کتابخانه
مجلس شورای
اسلامی

خطی

۱۸۵۶۰

تخفہ الامثال : لفظ المعاصر
 (مؤلف: میرزا علی اصغر حسین طباطبائی تبریزی)

المجلد ۳ کتاب ۱ - در آیات قرآنیہ
 ۲ - در کلمات و عبارات مشہورہ - ۳ - در امثال مشہورہ
 تمام نسخہ از نظر مکتوبات گذشتہ و آن را حک و صحیح
 کرده است

۱۸۵۶۰
 ۲۰۹۷۲۵

۱
۲
۳
۴
۵
۶
۷
۸
۹
۱۰
۱۱
۱۲
۱۳
۱۴
۱۵
۱۶
۱۷
۱۸
۱۹
۲۰
۲۱
۲۲
۲۳
۲۴
۲۵
۲۶
۲۷
۲۸
۲۹
۳۰
۳۱
۳۲
۳۳
۳۴
۳۵
۳۶
۳۷
۳۸
۳۹
۴۰
۴۱
۴۲
۴۳
۴۴
۴۵
۴۶
۴۷
۴۸
۴۹
۵۰
۵۱
۵۲
۵۳
۵۴
۵۵
۵۶
۵۷
۵۸
۵۹
۶۰
۶۱
۶۲
۶۳
۶۴
۶۵
۶۶
۶۷
۶۸
۶۹
۷۰
۷۱
۷۲
۷۳
۷۴
۷۵
۷۶
۷۷
۷۸
۷۹
۸۰
۸۱
۸۲
۸۳
۸۴
۸۵
۸۶
۸۷
۸۸
۸۹
۹۰
۹۱
۹۲
۹۳
۹۴
۹۵
۹۶
۹۷
۹۸
۹۹
۱۰۰

خطی
 کتابخانه
 مجلس شورای
 اسلامی
 ۱۸۵۶۰

۱۸۵۶

تکته الامتثال : لفظ (العصر) قریب
(مهر مرغ من علی اصغر حسین طاب الله ثراه)

المهر مرغ ۳ آیت ۱ - در آیت قرآنی

۱۸۵۶.

۲۰۹۷۲۵

خطی
کتابخانه
مجلس شورای
اسلامی
۱۸۵۶.

در اسدبول

امانت معتمد سلطان آقا میرزا
بسمعشر خان
جمال قبول دولت علیه ایران است

هو الله تعالى شأنه العز

تحفة الأمهات في التمرين والمنهج والادب في التلخيص

بالتبرع على الأحداق لا بالحبر على الأوراق

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله رب العالمين والصلاة على محمد وآله اجمعين

و بعد به در باب فهم و دانش و اصحاب ذوق و بینش

واضح و صبر هن است که کلام هر قدر قلیل اللفظ

و کثیر المعنی باشد درجه استحضار و در نزد بلغاء

بیشتر و مرتبه او در نظر ادباء بالا تر خواهد بود

و شمول کلیت آن هر چند زیادتر گردد و در نظر عامه

ناس مقبول تر و استعمال و در السن و محاورات بیشتر

خواهد شد چنانکه ماره فقراتی که از انبیاء و اولیاء

یادگار و ازاداء و محلیں روزگار ماثور است نظر

بکھنڈ

باستحسانات مسطورہ در السن بلغاء و فصحاء

عهد بمشاهد امثال سائر مدكور و زيب افراي

کلمات مختلفه مع مشکلمان و منشان دهره میا شد

سید

در حقیقت ضبط و حفظ اها منوط به تدوین

مدیران عهد بقدر امکان لازمست چه ایراد

ان فقرات درج ان عبادات در طی منشآت

در اثبات قطايب و انجاء مآدب بمفاد كلام الملوك

ملوك الكلام در نفوس طبایع حکم و تاثیر غریبی

دارد و اصحاب تجریت را در تربیت نتایج حسنه بزرز

واقف افتادن انهادن نفوس ربي و شكوه خواها

بود هذا حقير كثير التقصير محمد رفيع بن علي

الحسيني الطباطبائي التبريزي اقتنا من شوار

الذي سبق ينقل الامام الحاشية الى مع الارواح والطائفة في غير الخبر

فقرات مزبوره و اقتباس مثال و کلمات مأثوره
در حضرت شخص غریزی از اجله اصحاب هداه
الله الی طریق الصواب که خاطر خطیر ایشان
زیاد منظور است و در واقع قدر و قیمت این کلامی
مأثوره و در مشهوره را نیامیداند تا تحفه شریفی
دانسته آنچه علی الحاله از امثال فقرات کلیه
که استعمال آنها در اکثر مقامات مناسب می آید
و طبائع بر آن مأیوس می باشد بخاطر قاصد وارد
شد در این اوراق ثبته قسمت برادر نمود امیدوار
که مقبول ذوق سلیم و مطبوع طبع مستقیم بوده
و این بضاعت منجابه در نزد ارباب نظر بی جلوه
و بی رونق نباشد و لقد اعطیت القوس بالیهما

و انزلت

و انزلت الیک انباءنا قدر و زدی که شناسد
قدر بگوهر کوهری قسمت اول در آیات
قرآنیته قسمت دوم در کلمات و عبارات مشهوره
که از اولیاء و حکمین و حکما مأثور است قسمت
سیم در امثال منظومه که چه کلمات ائمه
طاهرین سلام الله علیهم را نیز ظاهر است علیحد
مناسب بود و در نظر ارباب معرفت و بصیرت بمفاد
ان ذکر الخیر کنیم اوله واصله و فرعه و معدنه
و ما واه و مشتها چون معانی شریفه و مضامین
لطیفه از هر جا بروند و از هر کس ظهور نماید بمآل
بایشان راجع خواهد بود لهذا بر آنها قسمت علیحد
قرار نداد این همه افلاکها از شده بود که چه

۷ و ادباج

٢ في كماله
 ان خلقوا مع الله بعبادته فاليهم بصعد الكرام
 الطيب ومن الله التوفيق واين اوراق الحجفة
 الامثال متى ساحت قسمت **قوله** قرائيه
 بسم الله الرحمن الرحيم
 قال الله تبارك وتعالى ولقد ضلنا في هذا
 القرآن من كل مثل وان من شيء الا
 يسجد بحمده ولكن لا تفقهون تسبيحهم
 كل شيء هالك الا وجهه انه لقول
 رسول كريم انه لقول فصل وما هو
 بالهزل كل من عليها فان الا الله
 نصير الامور افوض امرى الى الله ان الله
 بصير العباد سبحانك انى كنت من الظالمين

وادفوا

وادفوا يا العباد ان العهد كان مشؤلا
 يوم لا ينفع مال ولا بنون الا من اتى الله
 بقلب سليم فاذا انفتح في الصور فلا افسان
 وما على الرسول الا البلاغ وما علينا الا
 البلاغ المبين ان هذه تذكروا ممن شاء الله
 الى ربه سبيلا وما النصير الا من عند الله
 فمن نكث فاما ينكث على نفسه فمن يعمل
 مثقال ذرة خيرا يره ومن يعمل مثقال ذرة
 شرا يره ولا تلغوا بايديكم الى التهلكة
 نعوذوا على البر والتقوى من جاء بالحسنة
 فله عشر امثالها ومن جاء بالسنة فلا يخفى
 الامثالها لنن شكرتم لا زيدنكم ليهين

الله الخبيث من الطيب : ففطع دابر القوم
الذين ظلموا والحمد لله رب العالمين : ليس
للائس ان الاماسعي : اليس منكم رجل رشيد
: فطرة الله التي فطر الناس عليها : وصودكم
فاحسن صوركم : صبغة الله والله ومن احسن
الله صبغة : ألم نشرح لك صدرك : ووضفنا
عناك وذكرك الذي انقض ظهرك : ورفعنا لك
ذكرك : لقد خلقنا الانسان في احسن تقويم
ثم رددناه اسفل سافلين : ان الله لا يغير ما
يقوم حق يغير ما با نفوسهم : تلك اقسامه
ضيوى : وجرأ سبعة سبعة مثلها : اقرأ
كتابك اليوم كفى بنفسك حسيبا : ان الله

ليس

ليس بظلام للعبيد : عسى ان تكونوا شيئا
وهو خير لكم وعسى ان تكونوا شيئا وهو شر لكم
مكمل الشيطان اذ قال للائسان اكفرنا كافر
قال اني بريء منك اني اخاف الله رب العالمين
: ومن الناس من يفتري هو الحديث ليضل
عن سبيل الله بغير علم : فما يحتجوا بكم
: خير الدنيا والاخرة ذلك هو الخسران
المبين : فاحذناهم بغتة وهم لا يشعرون
: وما الحيوة الدنيا الا لعب وهو
كلوا واشربوا ولا تسرفوا : ولا توتوا السقام
اموالكم : ان المبذرين كانوا افوار
الشياطين : وانتم ما اكبر من نفعا :

بِإِلَهِ الْإِنْسَانِ عَلَى نَفْسِهِ بِصِيْرَةٍ : عَلِمْنَاهُ مِنْ
 لَدُنَّا عِلْمًا : وَمَا تَعْبَى الْأَيَّاتُ وَالنُّذُرَ عَنْ قَوْمٍ
 لَا يُؤْمِنُونَ : كَلَّا إِنَّ الْإِنْسَانَ لِرَبِّهِ لَكَنَافٍ
 اسْتَغْنَى : وَمَا أَكْثَرَ النَّاسَ وَلَوْ رَحِمْتَ مُمْسِكِينَ
 : وَلَوْ كُنْتَ تَفْظًا عَلِيْظًا الْقَلْبُ لَنَفَضُوْا مِنْ
 حَوْلِكَ : إِبْدُ بِنَفْسِكَ : وَكَيْفَ يَصْلُوْا عَلَمَا
 تَحُطُّ بِهِ خَيْرًا : بَلْ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا يَحْطُوا بِعِلْمِهِ
 لَمَّا يَا أَيُّهُمْ تَابِيلُهُ : وَشَاوَدُكُمْ فِي الْأَمْرِ : وَلَوْ
 كُنْتُ أَعْلَمُ الْغَيْبِ لَاسْتَكْمَرْتُ مِنَ الْخَيْرِ وَمَا مَسَّنِيَ
 السُّوْءُ : لَقَدْ لَقِينَا مِنْ سَفَرِنَا هَذَا نَصَبًا :
 : يَحْوُلُ اللَّهُ مَا يَشَاءُ وَيُنَبِّئُ : لِكُلِّ أُمَّةٍ أَجَلٌ
 : وَاشْتَغَلَ الْوَأْسُ شَيْبًا : إِنَّا نَبْشُرُ الْفَعْلَامَ :

ما هذا

مَا هَذَا بَشَرًا إِنْ هَذَا إِلَّا مَلَكٌ كَرِيمٌ : مَثَلُ الْكَلِمَةِ
 طَيِّبَةٍ كَشَجَرَةٍ طَيِّبَةٍ أَصْلُهَا ثَابِتٌ وَفَرْعُهَا فِي
 السَّمَاءِ تُوْنِي أَكْثَرُ أَكْثَرُ جَمِيعٍ بِإِذْنِ رَبِّهَا وَمَثَلُ الْكَلِمَةِ
 خَبِيثَةٍ كَشَجَرَةٍ خَبِيثَةٍ اجْتُثَّتْ مِنْ فَوْقِ الْأَرْضِ
 مَا هَآ مِنْ قَرَارٍ : وَالشُّعْرَاءُ يَتَّبِعُهُمُ الْغَاوَةُ
 أَلَمْ تَرَاهُمْ فِي كُلِّ وَادٍ يَهِيمُونَ وَأَنَّهُمْ يَقُولُونَ مَا
 لَا يَفْعَلُونَ : لِمَ يَقُولُونَ مَا لَا يَفْعَلُونَ :
 وَيُحِبُّونَ أَنْ يُحْمَدُوا بِمَا لَمْ يَفْعَلُوا : كَثُرَتْ كَلِمَةٌ
 تَخْرُجُ مِنْ أَفْوَاهِهِمْ : فَإِذَا جَاءَ الْخَوْفُ رَأَيْتَهُمْ
 يَنْظُرُونَ إِلَيْكَ تَدُورُ أَعْيُنُهُمْ كَالَّذِي يُغْشَى عَلَيْهِ
 مِنَ الْمَوْتِ فَإِذَا ذُحِبَ الْحَوْفُ سَلَفُوكُمْ بِالسِّتَةِ
 حِدَادٍ أَشْحَذَ عَلَى الْخَيْرِ : حَقٌّ إِذَا فَرِحُوا بِمَا

اَوْنُوا اَهْدِنَا هُمْ بَعَثَ : لا تَسْأَلُوا عَنْ اٰتِيَاءَ
 اِنْ بُدِّلَ لَكُمْ لَسَوْكُمْ : مَا فَوَّطْنَا فِي الْكِتَابِ مِنْ شَيْءٍ
 : مَا هَذَا الْكِتَابُ لَا يَغَادِرُ صَغِيرَةً وَلَا كَبِيرَةً
 اِلَّا اَحْصٰىهَا : اِنَّ الْحَسَنَاتِ يُدْعٰى بِهِنَّ لَشَفَاعَاتٍ
 : وَفِيهَا مَا شَتَّهِيَ الْاَنفُسُ وَلِلَّهِ الْاَعْيُنُ :
 حُورٌ مَقْصُودَاتٌ فِي الْخِيَامِ : كَاَمْثَالِ الْتُّلُوهِ
 الْمَكْنُونِ : وَلَا يَحِيقُ الْمَكْرُ السَّيِّئُ اِلَّا بِاهْلِهِ :
 : فَاعْتَبِرُوا يَا اُولِي الْاَبْصَارِ : اِنَّهُمْ يَكِيدُونَ
 كَيْدًا وَاَكِيدُ كَيْدًا : وَاللَّهُ خَيْرُ الْمَاكِرِينَ : اِنَّمَا
 اَمْوَالُكُمْ وَاَوْلَادُكُمْ فِتْنَةٌ : بَعْضُكُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ
 : فَاصْلِحُوا بَيْنَ اَنْفُسِكُمْ : وَادْخُلُوا مِنْ اَبْوَابٍ
 مُتَفَرِّقَةٍ : اِنْ بَعْضُ الظَّنِّ اِنَّكُمْ : هَلْ جَزَاءُ

الاحسان

١٣
 الْاِحْسَانِ اِلَّا الْاِحْسَانُ : اِنْ الْمُلُوكَ
 اِذَا دَخَلُوا قَرْيَةً اَفْسَدُوهَا وَجَعَلُوا اَعِزَّةَ اَهْلِهَا
 اَذِلَّةً : تَصْرُفُ مِنَ اللَّهِ وَفَتْحٌ قَرِيبٌ : اَعْمَالُكُمْ
 كَسْرَابٍ بِقَيْعَةٍ يَحْسِبُهُ الظَّمْآنُ مَاءً : وَمَا
 رَمَيْتُ اِذْ رَمَيْتُ وَلَكِنَّ اللَّهَ رَمٰى : قُلِ اللَّهُ ثُمَّ
 ذَرُّهُمْ فِي خَوْضِهِمْ يَلْعَبُونَ : ظَلَمَاتٌ بَعْضُهَا مِنْ
 بَعْضٍ : وَنَزَّلُ مِنَ الْقُرْآنِ مَا هُوَ شِفَاءٌ وَرَحْمَةٌ
 لِلْمُؤْمِنِينَ وَلَا يَزِيدُ الظَّالِمِينَ الْاِحْسَاءَ : كَمَثَلِ
 الْجِبَالِ جُمَلٌ اَسْفَادًا : يَشْرَوْكُمْ بِالْقَوْمِ : مَثَلُهُ
 كَمَثَلِ الْكَلْبِ اِنْ جُمِلَ عَلَيْهِ يَلْهَثُ اَوْ تَوَكَّلَ يَلْهَثُ :
 : يَا حَسْرَتًا عَلٰى مَا فَتَرْتُ فِي حَسْبِ اللَّهِ : وَمَنْ
 دَخَلَهُ كَانَ اِمْنًا : مَا هَذِهِ التَّمَاثِيلُ الَّتِي اَنْتُمْ

هَٰذَا عَافُونَ ۖ يَجْعَلُونَ الْهَضُمَ هَوَاهُمْ ۖ وَمَنْ
 اضْلَمَ مِنَّا تَحْتَنَ اِهْهُ هَوَاهُ ۖ وَلَا تَجْعَلْ كَثْرَةَ
 الْحَبِيبِ ۖ وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَىٰ ۖ وَأَقْنَلُوهُمْ
 حَيْثُ ثَقِفْتُمُوهُمْ ۖ اِنَّ اَمْرَ اللَّهِ لَا تَسْتَجِئُونَ ۖ
 خَلَقَ الْاِنْسَانَ مِنْ عَجَلٍ ۖ وَالشَّارِبُونَ الشَّارِبُونَ
 اُولَٰئِكَ الْمُقَرَّبُونَ ۖ وَالْكَاطِبِينَ الْعِظَ وَالْعَافِينَ
 عَنِ النَّاسِ ۖ وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِي آدَمَ ۖ عَنِ
 اَنْ يَّعْبُدَكَ رَبُّكَ مَقَامًا مَّجْهُودًا ۖ فَتَجَاكُمُ بَصَائِرُ
 مِنْ رَبِّكُمْ مِّنْ اَبْوَرٍ فَلْيَنْقِسْهُ وَمَنْ عَمِيَ عَلَيْهَا مَا اَنَا
 عَلَيْهِمْ حَفِيفٌ ۖ فَبِذَٰلِكَ الَّذِي ظَلَمُوا مِنْهُمْ قَوْلًا
 غَيْرَ الَّذِي قِيلَ لَهُمْ ۖ خَلَفَ مِنْ بَعْدِهِمْ خَلْفٌ
 اَضَاعُوا الصَّلَاةَ وَاتَّبَعُوا الشَّهْوَاتِ ۖ وَلَوِ اتَّبَعَ

الحق

الْحَقُّ اَهْوَاؤُهُمْ لَفَسَدَتِ السَّمَاوَاتُ وَالْاَرْضُ ۖ
 ۖ فَلَا تَذْهَبُ نَفْسُكَ عَلَيْهِمْ حَسْرَاتٍ ۖ وَلَا
 تَأْمُرْهُمْ بِغَيْرِ دَاثَةٍ فِيْ دِينِ اللَّهِ ۖ وَاسْمُ الْفَجْرِ
 الَّذِي ظَلَمُوا ۖ الْحَبِيبَاتُ الْحَبِيبِينَ وَالْحَبِيبُونَ
 الْحَبِيبَاتُ وَالطَّيِّبَاتُ لِلطَّيِّبِينَ وَالطَّيِّبُونَ
 لِلطَّيِّبَاتِ ۖ عَمَّ يَتَسَاءَلُونَ عَنِ النَّبَاِ
 الْعَظِيمِ ۖ وَفَقُّوهُمْ اِنَّهُمْ مُّسْتَوْلُونَ ۖ يَا مُوسَىٰ
 اِنَّ الْمَلَايِكَةَ يَأْمُرُونَ بِكَ لِتَقْتُلُوْكَ فَاخْرُجْ اِنِّ لَكَ
 مِنَ النَّاصِحِيْنَ ۖ وَمَا كَانَ لِلَّهِ لِيُعَذِّبَهُمْ وَاَنْتَ
 فِيْهِمْ ۖ وَلَا تَخْطُبُنِيْ فِي الَّذِي ظَلَمُوا ۖ فَاصْبِرْ
 اِنَّ رَّعْدَ اللَّهِ هُوَ ۖ مَا اخْلَفْنَا مَوْعِدَكَ ۖ وَ
 نَبَلَّوْكُمْ بِالْشَّرِّ وَالْخَيْرِ فِتْنَةً ۖ وَلَا تَقُولُوا لِمَنْ

يَقْتُلُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَمْوَالٌ بَلَاءٌ وَلَكِنْ لَا
تَشْعُرُونَ : وَلَسَلَوْكُمْ شَيْئًا مِنَ الْخَوْفِ وَالْجُوعِ
وَقَصْرِ الْأَمْوَالِ وَالْأَنْفُسِ وَالْمَوَارِثِ وَبَشِيرِ
الضَّالِّينَ : لِيُثَلَّ هَذَا فَلْيَعْمَلِ الْعَامِلُونَ : وَأَنْتُمْ
عِنْدَنَا مِنَ الْمُصْطَفَيْنِ الْأَخْيَارِ : أُولَئِكَ هُمْ
وَرِثَةُ مَعْلُومٍ : بَيْضَاءُ لَدَى الشَّارِبِينَ :
هَذَا عَطَاؤُنَا فَامْنُنْ أَوْ أَمْسِكْ بِغَيْرِ حِسَابٍ :
فَانْظُرْ مَاذَا تَرَى : لَا يَبْنِي أَلْهَمَدِي الظَّالِمِينَ :
مَعَاذَ اللَّهِ إِنْ نَأْخُذَ الْأَمَنَ وَجَدْنَا مُنْأَعِنًا عِنْدَهُ
: فَمَنْ يَبْتَغِ ذِكْرًا فَإِنَّكَ لَمِنَ الْعَادُونَ :
وَلَا يَنْتَعِشُ كَمِثْلِ خَيْرٍ : قُلْ مَا تَوْابِعُهُمْ إِنْ
كُنْتُمْ صَادِقِينَ : إِنْ أَوْهَنَ الْبُيُوتُ لَبِيتُ

العنكبوت

الْعَنْكَبُوتِ : الْحَسْبُ أَمَّا خَلَقْنَاكُمْ عَبَثًا :
لَا يَكْفُرُ اللَّهُ نَفْسًا الْأَوْسَعَهَا : ادْفَعْ بِالَّتِي هِيَ
أَحْسَنُ السِّيَرَةِ : لَنْ نَعْلَمَ بِمَا يَصِفُونَ :
وَعِبَادُ الرَّحْمَنِ الَّذِينَ يَمْشُونَ عَلَى الْأَرْضِ هَوْنًا وَإِذَا
خَاطَبَهُمُ الْجَاهِلُونَ قَالُوا سَلَامًا : إِنَّهُ لَذُو حِظٍّ
عَظِيمٍ : وَلَمْ يَكُنِ لَهُ الصَّلَاةُ إِلَيْكَ : وَلَمْ يَخُذْ
لَهُ عِزْمًا : وَلَا تَخَفْ سَخِرَ بِنَاسٍ مِنْهُ الْأَوَّلَى :
: إِنَّا عَصَيْنَا الْأَمَانَةَ عَلَى السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ
وَالْجِبَالِ فَأَبَيْنَ أَنْ يَحْمِلْنَهَا وَأَشْفَقْنَ مِنْهَا وَحَمَلَهَا
الْإِنْسَانُ إِنَّهُ كَانَ ظَلُومًا جَهُولًا : وَجَدَكَ
يَتِيمًا فَارَى : وَلَا تَحْزَنْ لَهَا أَفٍ : هُوَ أَفْضَحُ
مِقْبَلِ سَائِنَا : فَاسْتَبِقُوا الْخَيْرَاتِ : وَمَنْ يَتَوَلَّ اللَّهَ

يَجْعَلُ اللَّهُ مَخْرَجًا وَيَرْزُقُهُ مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ :
 وَلَا تَأْكُلُوا أَمْوَالَكُمْ بَيْنَكُمْ بِالْبَاطِلِ وَتُدْأَوْا بِهَا إِلَى الْحُكَّامِ
 لِيَأْكُلُوا فَرِيقًا مِنْ أَمْوَالِ النَّاسِ بِالْإِثْمِ : وَلَهُمْ مَوَاقِفُ
 الْقَهَادَةِ : فليؤدِّ الذين آمنوا مَنَاسِكَهُ : وَمِنْ
 أَهْلِ الْكِتَابِ مَنْ إِنْ تَأْمَنَهُ بِعَقِيدَتِ الْيَهُودِ لِيُؤْتِيَهُمُ
 مَنْ إِنْ تَأْمَنَهُ بِدِينِهِ لَا يُؤْتِيهِ الْيَهُودُ : إِنْ السَّمْعُ
 وَالْبَصَرُ وَالْفُؤَادُ كُلُّ أُولَئِكَ كَانَ عَنْهُ مَسْئُولًا :
 لَا تَسْتَلْ عَمَّا يَفْعَلُ وَلَمْ يَسْأَلْكُمْ : يَمُرُّونَ عَلَيْكُمْ
 عَنْ مَوَاضِعِهِ : خَاشِعِينَ مِنَ اللَّهِ يُنْظَرُونَ مِنْ طَرَفٍ
 نَفِيٍّ : فَبِئْسَ الْكِبَارَةُ إِذَا شَاءَ قَسْوَةٌ : كَانَتْهُمْ
 حُشْبًا مَسَدَةً : أُولَئِكَ كَالْأَنْعَامِ بَلَّاهُمْ أَضَلُّ
 : وَجَعَلُوا بِهَا أَسْتَيْقِنَتْهَا أَنْفُسُهُمْ ظُلُمًا وَعُتُوًا :

يعرفون

يَعْرِفُونَ نِعْمَةَ اللَّهِ ثُمَّ يُنْكِرُوهَا : هَذَا شَيْءٌ عَجِيبٌ :
 : حَسْبُكُمْ أَيُّهَا ظَالِمُكُمْ رُقُودٌ : وَقَوْلُ النَّاسِ
 سَكَرَى وَمَا لَمْ يَسْكَرْ : وَلَكِنْ عَذَابُ اللَّهِ شَدِيدٌ :
 : قُلِ اللَّهُمَّ مَالِكُ الْمُلْكِ تُؤْتِي الْمُلْكَ مَنْ تَشَاءُ
 وَتَنْزِعُ الْمُلْكَ مِنْ مَنْ تَشَاءُ وَتُعْزِزُ مَنْ تَشَاءُ وَتُذِلُّ
 مَنْ تَشَاءُ يُبْدِلُ الْخَيْرَ إِنَّكَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ
 قَسَمْتُ دِينِي دُونَ فِرَاقٍ وَمِثَالِ الْخَيْرِ مَنْظُورٍ
 كَلَامُ الْمُلُوكِ مِلُوكُ الْكَلَامِ : لَا رَادَّ لِقَضَائِهِ :
 : وَلَا مَعْصِيَةَ حُكْمِهِ : لِكُلِّ قَضَاءٍ جَائِبٌ :
 وَلِكُلِّ دَرَجَائِبٍ : الْعَبْدُ يُدَبِّرُ اللَّهُ يَقْدِرُ :
 : عَرَفَتْ اللَّهُ يَفْصَحُ الْعَزَائِمُ : إِذَا جَاءَ الْقَضَاءُ
 عَمَى الْبَصَرُ : أَصْبَحَ الْأَمْرُ دَنَاهُ إِلَى الْفَرَجِ : كُلُّ

٢٠
نَعِيمٌ إِلَى نَفَادٍ : كُلُّ قَرِيبٍ إِلَى بَعَادٍ : وَكُلُّ
كَوْنٍ إِلَى فَادٍ : نَوْمُ الْعَاقِلِ فَضْلٌ مِنْ سَهَرِ
الْجَاهِلِ : الْمُحْلُصُونَ عَلَى خَطَرٍ عَظِيمٍ : الْعُلَمَاءُ
لَا يُعْطِيكَ بَعْضُهُ حَقًّا لَا يُعْطِيهِ كُلُّكَ : لَيْسَ
بَيْنَ الْإِيمَانِ وَالْكَفْرِ إِلَّا قَلِيلٌ الْعَقْلِ : حَسَنَاتُ
الْأَكْبَرِ أَرْبَعِينَ أَلْفَ مِائَةِ : خَفَ مِنْ اللَّهِ وَخَفَتْ
مِنْ لَاحِظَاتِهِ : مَنْ سَكَنَ قَوْلَ قَدِيرِهِ
إِسْتَحَقَّ الْجَنَّةَ : مَنْ أَدَا النِّجَاةَ فَعَلِيهِ بَرَكَةٌ
الشَّهَوَاتِ : إِذَا انْتَهَى الْأَمْرُ إِلَى كَمَالِ غَايَةِ
الزَّوَالِ : مَا شِئْنِي أَهْوَى بِطُولِ السَّجْنِ مِنْ لِسَانِ
: الْمَكْتَنَادِ مِهْنَادٌ : الْمَرْءُ فِي طَرَفِ لِسَانِهِ لَا فِي
طَيْلَانِهِ : الْكَلَامُ بِحَرْفِ الْكَلَامِ : الْكَلَامُ صِفَةٌ

المتكلم

٢١
الْمُتَكَلِّمُ : الْكَلَامُ دَلِيلٌ عَلَى الْمَتَكَلِّمِ : كَلِمُ
النَّاسِ عَلَى قَدْرِ عَقُولِهِمْ : الْفَقْرُ خَيْرٌ مِنْ بَدِيهِ
الْفَخْرِ : أَهْلُ الْبَيْتِ أَدْرَى بِمَا فِي الْبَيْتِ : أَهْلُ دُنَا
أَكْبَادُنَا : لِكُلِّ شَيْءٍ مَرَّةٌ وَمَرَّةٌ الْفَوَادِ الْوَلَدُ :
: وَلَكِنَّ الْفَقِيرَ نَصِيفُ الْفَقِيرِ : فَرَعَ الشَّيْءُ يُعْبَى
عَنْ أَصْلِهِ : كُلُّ شَيْءٍ يَرْجِعُ إِلَى أَصْلِهِ : الْأُمُورُ
مَرْهُونَةٌ بِأَوْقَاتِهَا : تَحْصُدُ كُلُّ مَا تَنْزِعُ : سَمَاءُ
الصَّيْفِ يَنْقَشِعُ عَنْ قَلِيلٍ : عِنْدَ الْأَمْعَانِ يَكْرُمُ
الرَّجُلُ وَأُيْهَانُ : عَادَاتُ السَّادَاتِ سَادَاتُ
الْعَادَاتِ : أَوْصَافُ الْأَشْرَافِ أَشْرَافُ الْأَوْصَافِ :
: الْحَيَاءُ مِنَ الْإِيمَانِ : الْحَقُّ مَرَّةٌ : النَّاسُ
عَلَى دِينِ مُلُوكِهِمْ : الْمَالُ لِنَيْبِهِ لِصَاحِبِهِ : قُلُوبُ

الْمُلُوكِ خَوَاتِنِ اللَّهِ فِي رُضِيهِ : الظَّاهِرُ عُنُونُ
 الْبَاطِنِ : مَنْ هَمَّتْ سِيَاسَتُهُ دَامَتْ نِيَامَتُهُ
 : كَمَا تَدْبِي تَدَانُ : إِنْ خَيْرَ الْخَيْرِ وَإِنْ شَرِّ الشَّرِّ
 : كُلُّ إِنَاءٍ يَرْتَفِعُ بِمَا فِيهِ : انْزَوْهُ بَرُونَهُمَا
 تَوَارَدَكَ دِرَاسَتُ : مَنْ أَعَانَ ظَالِمًا فَقَدْ
 سَلَطَهُ اللَّهُ عَلَيْهِ : الْقَلْعُ خَيْرٌ : الصُّلْحُ
 سَيِّدُ الْأَحْكَامِ : إِذَا قَدَرْتَ عَلَى عَدُوِّكَ فَاجْعَلْ
 الْعَفْوَ عَنْهُ شُكْرًا لِلْقُدْرَةِ عَلَيْهِ : الظُّلْمُ أَدْنَى
 شَيْءٍ إِلَى تَغْيِيرِ نِعْمَةٍ : الْمُسِيئُ يَكْفِيهِ سَائِتُهُ
 : اِرْجُ نَزْمٌ : أَوَّلُ الْفِكْرِ اِرْغَاؤُ الْعَمَلِ : الْحُبُّ
 وَالْبُغْضُ بَيَوَارِثَانِ : تَعَاشَرُوا كَالْأَخْوَانِ :
 وَتَعَامَلُوا كَالْأَعْيَانِ : حُبُّ الشَّيْءِ يُجْعِلُ نِعْمَهُ

النكاح

النِّكَاحُ يُفْسِدُ الْحُبَّ : مَنْ لَا يَنْفَعُكَ
 صِدَاقَتُهُ لَا يَفِرُّكَ عِدَاؤُهُ : يَدُكَ مِنْكَ وَلَوْ
 كَانَتْ شِلَاءً : دَسْتُ شَكْسَتَهُ وَبَالَ كَدْنِ
 : مَنْ قَبَضَ يَدَكَ عَنْ عَشِيرَتِهِ فَقَدْ قَبَضَ عَنْهُمْ
 يَدًا وَاحِدَةً وَقَبَضَ عَنْهُ أَيْدِي كَثِيرَةٍ : الضَّبْرُ
 حِيلَةٌ مِنْ كَثِيرِ الْهَيْلَةِ : اِرْجَاؤُ الدَّوَاءِ الْكَلْبُ :
 : النِّشَاءُ الْمَذْبُوحَةُ لَا يُؤْمَلُهَا سَلَحٌ : الْحَرْجُ
 وَلَوْ مَسَتْهُ الْقُرُ : فَلَنْ كَلِمًا طَارَ قَصْوًا
 بِنَاحِهِ : فَرَمَ مِنَ الْمَوْتِ وَفِي الْمَوْتِ وَقَعَ :
 مِنَ الْحَالِ بَقَاءُ الدَّهْرِ عَلَى حَالٍ : إِذَا تَغَيَّرَ
 السُّلْطَانُ تَغَيَّرَ الزَّمَانُ : إِذَا فَسَدَ الْعَالَمُ
 فَسَدَ الْعَالَمُ : اعْظُمِ الْجَهَادَ كَلِمَةً حَقٌّ عِنْدَ

السُّلْطَانُ الْجَائِرُ : كُلُّ الصَّيْدِ فِي جَانِبِ
 الْفَتْحِ : أَحَقُّ النَّاسِ بِالتَّوَاضُّعِ مَنْ أَحْسَنَ اللَّهُ
 تَعَالَى إِلَيْهِ وَسَبَطَ بِالْقُدْرَةِ يَدَيْهِ : الْكِبَرُ الْكِبَرُ
 لَا تَغْفُرُ : وَالتَّوَاضُّعُ نِعْمَةٌ لَا تَكْفُرُ : اسْتَغْنَاكَ
 عَنِ الشَّيْءِ خَيْرٌ مِنْ اسْتَغْنَاكَ بِهِ : كَمَا رَفَعَتْ
 لَهُمْ عَلَمًا وَضَعَتْ لَهُمْ حِلْمًا : آفَةُ الْأُمَرَاءِ سُوءُ
 الْبَيِّنَةِ : وَآفَةُ الْوُزَرَاءِ عَجَبُ النُّفَرِ وَخُبَالُ التَّيْرِ
 : الْحَمْدُ لِلْسُّلْطَانِ كَالْأَهْجَةِ لِلطَّيْرِ : إِنْ الْبَشَادُ
 لَا يَقْطَعُ الْخَشَبَ إِلَّا بِالْيَدَيْنِ مِنْهُ : مَنْ لَمْ يَنْكُرْ
 النَّاسَ لَمْ يَشْكُرْ اللَّهَ : إِذَا كُنْتَ مُنَاجِحًا فَنَاطِحُ
 يَذَلُّ الْقُرُونُ : مَنْ لَمْ يَكُنْ ذَنْبًا أَكَلَتْهُ الدِّنَابُ
 : حَبْدُ الْأَمَارَةِ وَلَوْ عَلَى الْحَجَارَةِ : مَنْ لَمْ يَكُنْ فِي كُلِّ

فَاتَهُ

فَاتَهُ الْكُلُّ : مَرِغٌ هَدِيدٌ كَيْفَ كَرِيسَتٍ : رَبُّ
 أَكَلَةٍ تَمْنَعُ أَكَلَاتٍ : الْمَلِكُ يَتَّقِي مَعَ الْكُفْرِ وَلَا يَتَّقِي
 مَعَ الظُّلْمِ : لَا تَطْلُبُ مِنَ الْكَرَمِ صَغِيرًا فَتَكُونَ عَنْدَهُ
 حَقِيرًا : الْحَاسِدُ مُغْنَاظٌ عَلَى مَنْ لَا ذَنْبَ لَهُ :
 أَنْدِيشُهُ صَحِيحٌ بِمَا شَدَّ سَقِيمًا : الْهَنْيْمَةُ فِي قَفِّهَا
 ظَفَرٌ : الْفَرَارُ مِمَّا لَا يَطْلُقُ مِنْ سُنَنِ الْمُرْسَلِينَ
 : ضَرْبُ الطَّبْلِ خَتُّ الْكِسَاءِ : مَنْ لَمْ يَرْكَبِ
 الْأَهْوَالَ لَمْ يَنْدِلِ الْأُمَالُ : كُنْ ذَنْبًا وَلَا تَكُنْ رَأْسًا
 : لَا رَأْيَ إِلَّا بِمَشُورَةٍ : اطْرُدْ عَنْكَ أَهْلَ الْفَهْمَةِ
 فَإِنَّهُمْ يَبْغِضُونَ النَّاسَ إِلَيْكَ وَيَبْغِضُونَكَ إِلَى
 النَّاسِ : الْعَاقِلُ يَقْتَضِرُ بِالْهَيْمِ الْعَالِيَةِ لَا بِالْإِرْمِ
 الْبَالِيَةِ : مِنَ الشَّعْصَعَةِ صَدْرُهُ أَرْفَعُ قَدْرُهُ : الْفَقْرُ

١٧
 أَنْ الرِّيشَةَ
 لَا تَقْبَلُ الدَّ
 ص

العذب كثير الزخام : هركه شير في فروشد شير
 و عجبوشد : لا يحل عطاياهم الا مطاياهم : لا
 سرف في الخير كما لا خير في الشرف : يكسو الناس
 واسته عادية : لا جديده لمن لا خلق له : خير
 المقال ما وافق الحال : قد تكسد اليواقيت في
 بعض المواقيت : ليس هذا اول فائدة كثيرة
 في الاسلام : لا تشرب التمر انك لا الى ما عندك
 من التمر ياتي : لا تاكل ولا تتركب ولا تنجح الا في
 الفات لا تستدرك : في الصيف صيع اللبن
 : من بلغ غاية ما يحب فليتوقع غاية ما يكره :
 من اعز نفسه اذل نفسه : ابرد الظل ظل النجم :
 تموت الانا في من سموم العقارب : من قل

ديواره

ديواره ذل مقداره : كاد الفقر ان يكون كفرا :
 : الناحية الشكل ليست كالمستأجرة : رب
 ملو لا ذنب له : رب اخ لم تلد امك :
 وافق شن طبقة : اعط القوس بارها : من
 يمشي في الغراب يصل الى الخراب : التجار ثم الدار
 : اذا ابغضك جارك فحول باب دارك : الصبر
 كاسمه صبر : قبل الرمي داس السهام : الدهر
 احدق المؤدبين : لا ينفع لنهشة الزمان راق
 : الفتنه نامة لعن الله من ايقظها : وعد
 فلا في كثير الخلاف : سواء قوله وفعله :
 استنوق الجمل : صام حولا ثم شرب بولا :
 : من من المطر والنجا بالميراب : من يقبل الدرد

بِالْحَصَا وَالسَّيْفِ بِالْعَصَا : أَنْزَلَ الدَّهْرُ
 ثُمَّ أَنْزَلَ حَتَّى قِيلَ عَلَى وَمُعَوِيَّةُ : أَقْبَلُونِي
 وَعَلَى بَيْنَكُمْ : تَخَرَّجَ لَكَ يَا عَلِيُّ : لَوْلَا عَلَى هَلَاكَ
 عُمَرُ : قَضِيَّةٌ لَا أَبْلَحُ مِنْهَا : يَوْمَ الْعَدْلِ عَلَى
 الظَّالِمِ أَشَدُّ مِنْ يَوْمِ الْجَوْرِ عَلَى الْمَظْلُومِ : بِتَقْلِيلِ
 الْأَمْوَالِ تُعْرَفُ جَوَاهِرُ الرِّجَالِ : إِذَا أَرَدْتَ أَنْ
 تُعَذِّبَ عَالِمًا فَأَقْرَنْ بِهِ جَاهِلًا : قَالَ كِسْرَى لَمَّا نَدَّ
 قَطْعَ عَلَى مَا لَمْ أَقُلْ وَنَدِمْتُ كَثِيرًا عَلَى مَا قُلْتُ :
 مَا رَأَيْتُ ظُلْمًا أَشَبَّ بِمَظْلُومٍ مِنْ حَاسِدٍ بِغِيٍّ
 يَفْتَكِيهِ مِنْ سُوءِ عَظْمَةٍ وَبِغِيضِ الْجُودِ بِالْجُرْمِ وَ
 تَقْصِيرِ مَنَّةٍ : أَمَا وَاللَّهِ لَقَدْ تَقْصَّرَ عَنْهَا فَلَانُ
 وَإِنَّهُ لَيَعْلَمُ أَنَّ عَلَى مِنْهَا حُلَّ الْقُطْبِ مِنَ الرَّحَى

يُخَدِّدُ

يُخَدِّدُ رَعَى السَّيْلِ وَلَا يَرْفِقُ إِلَى الطَّيْرِ وَطَفَقَتْ
 أَرْتَأَى بَيْنَ أَنْ أَصُولَ بِيَدِ خِدَاءٍ وَأَصِيرَ عَلَى طُحْيَةٍ
 عَمِيَاءُ فَصَبَرْتُ وَفِي الْعَيْنِ قَذَى وَفِي الْحَلْقِ شَيْءٌ صَدَى
 اعْتَرَضَ الرِّبِّيَّ فِي مَعَ الْأَوَّلِ مِنْهُمْ حَتَّى صِرْتُ قَرْنُ
 إِلَى هَذِهِ النَّظَارَةِ : مِنْ كَثْرَةِ الْمَلَأَيْنِ غَرِقَتْ
 السَّفِينَةُ : الْعَاقِلُ يَكْفِيهِ الْإِشَارَةُ : التَّقِيَّةُ
 دَيْبِي وَدَيْنُ الْبَاقِي : إِنْ سَلِمْتَ مِنَ الْأَسَدِ فَلَا
 تَنْجِعُ فِي مَيْدِي : الْفَضِيحَةُ لَا يَقُومُ بِمَكْشَرٍ وَ
 مِنْ كَلِمَاتِ عَلِيِّ عَلَيْهِ السَّلَامُ
 لَوْ كُنْتُ الْعِظَاءُ مَا أَرَدْتُ يَقِيَّةً : النَّاسُ نِيَامٌ
 إِذَا مَا نَوَّالْتَبَهُوا : النَّاسُ زَمَانُهُمْ أَشَبَّ مِنْهُمْ
 بِالْبَاقِي : مَا مَلَكَ أَمْرٌ عَرَفْتُكَ : قِيمَةُ كُلِّ شَيْءٍ

ما يحسنه : من عرف نفسه فقد عرف ربه :
 المرء مخبوء تحت لسانه : من عذب لسانه كثر
 إخوانه : بالبر يستعبد الحر : بغير مال الجليل
 بحادث أو وارث : لا تنظر إلى من قال وانظر إلى ما
 قال : صدق الأحرار بقول الأشرار : ^{ممن كان}
 كذبت عينا روت ^{بما كذب فيه} ^{بما كذب فيه} ^{بما كذب فيه}
^{ممن كان} ^{بما كذب فيه} ^{بما كذب فيه} ^{بما كذب فيه}
 أكبر فقهه ^{بما كذب فيه} ^{بما كذب فيه} ^{بما كذب فيه} ^{بما كذب فيه}
 بنابذ كذبت ^{بما كذب فيه} ^{بما كذب فيه} ^{بما كذب فيه} ^{بما كذب فيه}
 يارب ناد كسر الخند ^{بما كذب فيه} ^{بما كذب فيه} ^{بما كذب فيه} ^{بما كذب فيه}
 شيرين كلام ^{بما كذب فيه} ^{بما كذب فيه} ^{بما كذب فيه} ^{بما كذب فيه}
 دهر ^{بما كذب فيه} ^{بما كذب فيه} ^{بما كذب فيه} ^{بما كذب فيه}

ذلته ^{بما كذب فيه} ^{بما كذب فيه} ^{بما كذب فيه} ^{بما كذب فيه}
 الحنة : لا تطعم مع الكبي : لا تشاء مع الكبر :
 لا بر مع الشيخ : لا حجة مع التهم : لا شرف مع
 سوء الأدب : لا احتساب من محرم مع حرم
 : لا راحة مع الحسد : لا محبة مع مرأ : لا
 سودد مع انتقام : لا زبان مع الزعارة : لا
 صواب مع ترك المشورة : لا مودة للكذب : لا وفاء
 لمولوك : لا كرم أعز من التقى : لا شرف أعلى من
 الإسلام : لا معقل أحسن من الورع : لا شفيع
 أنجح من التوبة : لا لباس أجمل من السلامة : لا
 داء أعين من الجهل : لا مرض أضيق من قلة العقل :
 : لسانك يقتضيك ما عودته : المرء عدو لما

الزعارة وتقف الزا
 اقرانه

جِهْلُهُ : رَحِمَ اللَّهُ أَمْرًا عَرَفَ قَدْرَهُ وَلَمْ يَتَعَدَّ حُورَهُ :
 : إِعَادَةُ الْأَعْتَادِ تَذَكُّرٌ لِلذَّنْبِ : التَّضَعُّ بَيْنَ
 الْمَلَكَةِ تَقَرُّبٌ : إِذَا تَمَّ الْعَقْلُ نَقَصَ الْكَلَامُ :
 التَّضْفِيعُ جِنَاحُ الظَّالِمِ : نِفَاقُ الْمَرْءِ ذُلُّهُ :
 : نِعْمَةُ الْجَاهِلِ كَرُوضَةٍ فِي مَرْبَلَةٍ : الْحَزَنُ أَنْعَبُ
 مِنَ الصَّبْرِ : الْمَسْئُولُ حُرٌّ حَقًّا بَعْدَ : أَكْبَرُ الْأَعْدَاءِ
 اخْفَاءُكُمْ مَكِيدَةٌ : مَنْ طَلَبَ مَا لَا يَحْتَقِرُهُ فَاتَهُ مَا
 يُعْنِيهِ : السَّامِعُ لِلْغَيْبَةِ أَحَدُ الْمُغْتَابِينَ :
 : الدَّلُّ مَعَ الطَّمَعِ : الرَّاحَةُ مَعَ الْيَأْسِ : الْخُومَانُ
 مَعَ الْحَرِّ : مَنْ كَثُرَ مَزَاحُهُ لَمْ يَخْلُ مِنْ حَقْدٍ
 عَلَيْهِ أَوْ اسْتِخْفَافٍ : عَبْدُ الشُّهُورَةِ أَذَلُّ مِنْ عَبْدِ
 الرِّقِّ : كَفَى بِالظُّفْرِ شَقِيْعًا لِلْمَذْنِبِ : رَبُّ سَاعِ

فِيمَا يَضُرُّ : لَمْ يَشْكُلْ عَلَى الْخَيْرِ فَاتَّهَبَ بِسَائِلِ الْوَقْرِ :
 : الْيَأْسُ حُرٌّ : وَالرَّجَاءُ عَبْدٌ : أَصْدَقَاءُ التَّوَكُّلِ كَهَيَّةِ
 النَّارِ يَحْرِقُونَ بَعْضُهَا بَعْضًا : قَالَ الْبُقَرَاءُ : مَنْ لَمْ
 يَنْتَهِجْ لِرُؤْيَا الرِّبِّيعِ وَلَا يَتَوَقَّعْ بِسَيْمِ تَجَارِيهِ فَهُوَ
 عَبْدٌ مِنْ حَسْرَةٍ وَسَقِيمٌ يَقْسِرُ : ظَنُّ الْعَاقِلِ كَمَا نَهَتْ :
 مَنْ نَظَرَ رَاعِيَةً : الْعَذَاوَةُ شَغْلُ الْقَلْبِ : الْقَلْبُ
 إِذَا أَكْرَهَ عَمَى : الْأَدَبُ صُورَةُ الْعَقْلِ : لَا حَيَاءَ
 لِحَرِيصٍ : مَنْ لَانَتْ أَسَافُهُ صَلَبَتْ أَعَالِيهِ :
 : الْحَاسِدُ مُغْتَاطٌ عَلَى مَنْ لَا ذَنْبَ لَهُ : مَنْ أُنِيتِ
 فِي عَجَانِهِ قَلْبًا حَيًّا : السَّعِيدُ مَنْ اتَّعَظَ بِغَيْرِهِ :
 : الْحِكْمَةُ ضَالَّةُ الْمُؤْمِنِ : الشَّرُّ جَامِعٌ لِمَسَادِي
 الْعُيُوبِ : كَثْرَةُ الْوَفَاقِ نِفَاقٌ : وَكَثْرَةُ الْخِلَافِ

شقائق: رَبِّ امْكُمُ الْغَائِبِ: رَبِّ رَجَاءِ يُؤَدِّي إِلَى
 الْحُجُومَانِ: رَبِّ رِيحٍ يُؤَدِّي إِلَى الْحُسْرَانِ: رَبِّ مَجْمَعِ كَادِبٍ
 : فِي كُلِّ جُرْعَةٍ شَرْقَةٌ: دَفَعَ كُلَّ أَكَلَةٍ غَضَّةً: مَنْ
 كَثُرَتْ ذِكْرُهُ فِي الْعَوَامِّ مِثْلُ مَنِيحٍ: إِذَا حَلَّتِ الْقَادِرُ ضِدَّ
 التَّدَابِيرِ: إِذَا حَلَّ الْقَدَرُ بِطَلِّ الْحَذَرِ: الْأَحْسَنُ
 يَقْطَعُ اللِّسَانَ: مَنْ أَصْلَحَ سِرِّيَّتَهُ أَصْلَحَ لِدُنْيَاهُ
 : مَنْ سَخَّ الْعَرْنِيمَةَ سَاعَدَ التَّوْفِيقُ: الْفَتْرُوتُ
 بِالْفَضْلِ وَالْأَدَبِ لَا بِالْأَصْلِ وَالنَّسَبِ: أَكْرَمُ
 الْأَدَبِ حَسَنُ الْخُلُقِ: أَكْرَمُ النَّسَبِ حَسَنُ الْأَدَبِ
 : أَفْقَرُ الْفَقْرِ أَجْمَقُ: أَوْحَشُ الْوَحْشَةِ الْعَجَبُ
 : أَغْنَى الْغِنَى الْعَقْلُ: رَبُّ كَلَامٍ أَقْطَعَ مِنْ خُسَامٍ
 أَطَاعَ فِي دَنَائِ الدَّلِ: أَحْدَثُوا فَنَادِ النَّعْمِ فَمَا كُلُّ

شادد

شادد: بِمَرْدُودٍ: الْحِكْمَةُ خَيْرٌ مِنَ الْجَاهِ بِمَرْدُودٍ
 : مَا يَسِيْرُ بِهِ مَشُوكَةٌ: بِالْمَعْدِنَةِ مَرْدُودٌ: أَكْثَرُ
 مَصَارِعِ الْعُقُولِ تَحْتَ بَرْدِ الْأَطْمَاعِ: مَنْ أَبْدَى
 صَفْحَتَهُ لِلْحَقِّ مَلَكَ: وَمَنْ أَعْرَضَ عَنِ الْحَقِّ هَلَكَ
 : إِذَا مِلَقْتُمْ فَتَاجِرُوا بِاللَّهِ بِالصَّدَقَةِ: مَنْ لَا نَ
 عَوْدَةَ كَتَفَ أَغْصَانُهُ: قَلْبُ الْأَحْمَقِ فِي مِدَّةِ
 : لِسَانُ الْعَاقِلِ فِي قَلْبِهِ: قَلْبُ الْأَحْمَقِ دَرَاءُ لِسَانِهِ
 : مَنْ جَرَى فِي عَيْنَانِ أَمَلَهُ عَنُورُ: مَا أَفْقَرُ أَحَدٍ
 شَيْئًا إِلَّا فِي ثَلَاثِ لِسَانِهِ وَصَفْحَاتِ رَجْهِهِ
 : أَيْضًا مِنْ كَلَامِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ
 لَا عِنَى كَالْعَقْلِ: وَلَا فَقْرٌ كَالْجَهْلِ: وَلَا مِيرَاثٌ
 كَالْأَدَبِ: وَلَا ظَهِيرٌ كَالْمُشَاوَرَةِ: لَا طَائِفٌ إِلَّا

يُطَاعُ : الصَّبْرُ صَبْرَانِ صَبْرًا عَلَى مَا تَكْرَهُ وَصَبْرًا عَلَى
 مَا تُحِبُّ : الْعَفْوُ فِي الْعَرَبِيَّةِ وَطَنْ : وَالْفَقْرُ فِي الْوَطَنِ
 عَرَبِيَّةٌ : مَعَ بَيِّنَةٍ وَبَيِّنَةٍ وَبَيِّنَةٍ نَبِيضٌ
 هَبْطُ الْكَرْبِ وَخَيْمَةُ رُبِّي وَبَيِّنَةٌ نَبِيضٌ
 هَبْطُ الْكَرْبِ وَخَيْمَةُ رُبِّي وَبَيِّنَةٌ نَبِيضٌ
 هَبْطُ الْكَرْبِ وَخَيْمَةُ رُبِّي وَبَيِّنَةٌ نَبِيضٌ
 هَبْطُ الْكَرْبِ وَخَيْمَةُ رُبِّي وَبَيِّنَةٌ نَبِيضٌ
 هَبْطُ الْكَرْبِ وَخَيْمَةُ رُبِّي وَبَيِّنَةٌ نَبِيضٌ
 هَبْطُ الْكَرْبِ وَخَيْمَةُ رُبِّي وَبَيِّنَةٌ نَبِيضٌ
 هَبْطُ الْكَرْبِ وَخَيْمَةُ رُبِّي وَبَيِّنَةٌ نَبِيضٌ

هَمْدٌ

هَمْدٌ : وَصِدْقُهُ عَلَى قَدْرِ مَرُورَتِهِ : عَيْبُكَ مَسْتَوْرًا
 أَسْعَدَكَ جَدُّكَ : أَوْحَى النَّاسُ الْعَفْوَ أَمَّا هُمْ عَلَى
 الْعَفْوَةِ : يَا بَنِي آيَاكَ وَمَصَادِقَةُ الْأَمْحُورَةِ فَانْدَبِيدُ
 أَنْ يَنْفَعَكَ فَيُفْرِكَ : آيَاكَ وَمَصَادِقَةُ الْكَلْبِ
 فَانْدَبِيدُ كَالسَّرَابِ يَقْرُبُ عَلَيْكَ الْبَعِيدُ وَيُبْعِدُ عَلَيْكَ
 الْغَرِيبَ : مَنْ طَلَبَ الْغَرَمَ مِنْ غَيْرِ حَقٍّ يَذِلُّ : وَمَنْ
 كَثُرَ ضَحْكُهُ ذَهَبَ هَيْبَتُهُ : كَفَاكَ أَدْبَابُ لَيْفِكَ مَا
 تَكْرَهُهُ لَغَيْرِكَ : لَا تَتَعَبْ فِيمَنْ زَهَدَ بِكَ : خَالِطُوا
 النَّاسَ بِخَالِطَةِ أَنْ مَعَهُمَا بَكَا عَلَيْكَ وَإِنْ عَشْتُمْ حَتَّى
 إِلَيْكُمْ : إِذَا وَصَلَتْ إِلَيْكُمْ أَطْرَافُ النِّعَمِ فَلَا تَتَّقُوا أَفْضَالَهَا
 بِقِلَّةِ الشُّكْرِ : مَنْ ضَيَّعَ الْأَقْرَبَ أَتَيْتْهُ الْأَبْعَدُ :
 : إِنْ مَا نَقَصَ مِنَ الدُّنْيَا زَادَ فِي الْآخِرَةِ خَيْرٌ مِمَّا نَقَصَ

في الآخرة وذا في الدنيا فكم من منقوص صالح ومزيد
 خامس: تذلل الأمور للمقادير حتى يكون الخلف والتبديل
 : الفرصة تمر مر السحاب : فاشتهروا فرص الخير
 : كن سعيًا ولا تكن مبدلًا : وكن مقدرا ولا تكن
 مقفرا : من صفات العقلاء أن لا يحدث بما
 يستطاع تكذيبه : سئل عن الزين قبل الطريق
 : وعن الجار قبل الدار : من أسرع في التبرار ذكره
 المقبل : أشروا العنق ترك المني : البشاشة هيا
 المودة : الاحتمال قبر العيوب : إذا قبلت الدنيا
 على الهدى أعادت بحاسن غيره : وإذا أدبر عنه
 سلبته محاسن نفسه : من ترك قول لا أدري
 أصيب مقاتله : من كان له من نفسه لائم كان
 واعظ

عليه

عليه من الله حافظ : نور على يقين خير من ضوء
 في شك : اغفلوا الخير إذا سمعتموه عقل عايلة
 لا عقل رواية فإن رواية العلم كثير ورعايته
 قليل : لا تترك الناس شيئا من دينهم للاستصلاح
 دنيا فم إلا فتح الله عليهم ما هو أضر منه :
 عجب للخيال يستعمل الفقر الذي منه هرب
 يفوته الغنى الذي ياتاه طلبه يعيش في الدنيا
 عيش الفقراء ويحاسب في الآخرة حساب الأغنياء
 : تنزل المعونة على قدر المونة : ينزل الصبر
 على قدر المصيبة : عظم الخالق عندك يصغر
 الخلق في عينك : اللجاجة تسلب الرأى :
 التهم رقي مؤبد : ما اختلف دعوتان إلا كانت

دعوة رعاة

أَحَدُهُمَا ضَلَّالَةٌ ۖ إِنَّ النَّاسَ لَبُذُلٌ عَلَى الْجَاهِلِ ۖ
 مِنَ التَّوْفِيقِ حِفْظُ النَّجَرَةِ ۖ مَنْ ظَنَّنَ بِإِغْيَارِ فَصْدَةٍ
 فَلَنَنَدَّ ۖ **قَالَ لَمَّا سَمِعَ قَوْلَ الْخَوَاجِ** لَأَحْكُمُ إِلَّا
 بِاللهِ **قَالَ** كَلِمَةً مَقِيَّةً بِإِدْبَارِهَا بَاطِلٌ **وَقَالَ فِي جِيلٍ**
 أَفْرَطَ فِي الشَّيْءِ عَلَيْهِ وَكَانَ لَهُ مُتَمِّمًا أَنَا دُونَ مَا
 تَقُولُ وَفَوْقَ مَا فِي نَفْسِكَ **وَمِنْ كَلَامِهِ أَيْضًا**
 إِنْ لَمْ تَكُنْ حَلِيمًا فَتَحْكَمْ فَإِنَّهُ قَدْ لَمْ تَسْتَبِدْ بِقُوَّةِ
 إِلَّا أَوْشَكَ أَنْ يَكُونَ مِنْهُمْ ۖ إِنَّ هَذِهِ الْقُلُوبُ
 تَمَلُّ كَمَا تَمَلُّ الْأَبْدَانُ فَابْتَغُوا لَهَا طَرِيقَ الْحَكْمِ ۖ
 ۖ وَالتَّحْدِيثُ طَوِيلٌ ۖ وَالْكَلَامُ كَثِيرٌ ۖ

قَمْتُ سِتِّمْ وَرَامِثًا لِمَنْظُومِهِ

إِلَّا كُلُّ شَيْءٍ مَالِخًا لِلَّهِ بَاطِلٌ ۖ وَكُلُّ نَعِيمٍ لَمْ تَحَالِ

زَائِلٌ

زَائِلٌ ۖ وَإِذَا الْكَتِبَةُ انْتَبَهَتْ أَطْفَارُهَا ۖ
 انْقَبَتْ كُلُّ عَمِيَّةٍ لَانْتَفَعِ ۖ أَدْبَرُ بِالْجُورِ لَوْ
 أَدْرَى ۖ وَرَبُّ الْأَرْضِ يَفْعَلُ مَا يَشَاءُ ۖ فَكَانَتْ
 قَلَمٌ بِأَصْبَعِ كَاتِبٍ ۖ الْعَجْرُ أَخْرَجَ حِيلَةَ الْإِنْسَانِ ۖ
 ۖ يَرِيدُ الْمُرءُ أَنْ يُعْطَى مِنْهُ ۖ وَيَأْتِي اللهُ الْأَمَانِيَةَ ۖ
 وَلَكِنَّ الْإِنِّ دَلِيلُكَ فِي الدَّلَالَةِ ۖ وَرِصْفُ النَّاسِ غَايَةٌ لَا تُؤَاوَى ۖ
 مَا كُلُّ مَا يَمْتَنَى الْمُرءُ يَذَرُكَ ۖ تَجَرُّوهُ لِيَتَّخِذَ بِمَا لَا
 تَسْتَقْتَرِ السُّعْنُ ۖ إِذَا لَمْ يَبْعُنْكَ الْحَدَّ فَالْحَدُّ بَاطِلٌ ۖ
 وَسَعْيُكَ بَيْنَمَا لَمْ يَقْدِرْ مَضِيْعٌ ۖ يَهْوَنُ عَلَيْنَا فِي
 أَمْعَالِي نَفُوسُنَا ۖ وَمَنْ طَلَبَ الْحَسَنَاءَ لَمْ يَقْلُ الْمَهْرُ ۖ
 إِذَا عَظُمَ الْمَطْلُوبُ قَلَّ الْمُسَاعِدُ ۖ وَآيِنُ الثَّرَيَّائِينَ
 يَدُ الْمُتَسَاوِلِ ۖ خَيْرُ نَبَاتٍ لِأَرْضٍ مِنْ كَرَمٍ أَبْدَرِ ۖ

السَّيْلُ فِي الْحَبْرِ مِثْلُ الْأَسَدِ : يَا بَدِ أَقْتَدَى عَدَى
 فِي الْكُرْمِ : وَمَنْ يُطَايِبُهُ أَبَهُ مَنَاطِمَ : وَكَرَّ الْفَقْرُ مَرَّةً
 الثَّانِي : دَنَامُ كَادَانُوا : قَرَّبَ جَدْوَةً نَارِيحُوتَ
 بَلَدًا : وَسَهْمُ الرِّزَايَا بِالذَّخَائِرِ مَوْجٌ : وَكَيْلٌ كَانَ
 الشَّمْسُ ضَلَّتْ مَرَّهَا : وَلَيْسَ هَاخُو الْمَشَارِقَ مَرَّجٌ :
 إِذَا اللَّهُ لَمْ يَجُودْكَ عَمَّا تَخَافُهُ : فَلَا تَدْرُعْ مَنَاقِبَ وَلَا
 السَّيْفُ قَاضِيٌ : دَعْوَى الْأَهْلَاءِ عَلَى الرِّفَاءِ كَثِيرَةٌ :
 وَلَكِنَّ لِقَدَائِدِ يَعْرِفُ الْأَخْوَانُ : إِذَا الْمَرْءُ لَمْ يَدْنُسْ
 مِنَ التَّوْمِ عِرْضُهُ : فَكُلُّ رِدَاءٍ يَرْتَدِي بِهِ جَمِيدٌ :
 نَوْبُ الرِّبَايَةِ يَحِثُّ عَمَّا تَحْتَهُ : فَإِذَا الْحَقَقْتَ بِفَانَاكَ
 عَارِي : جَمَّ التَّعَلُّلُ لِأَهْلٍ وَلَا وَكُنْ : وَلَا تَنْدِيمُ
 وَلَا كَاسُ وَلَا سَكَنٌ : وَمَنْ دَعَى عَمَّا فِي رُفْسِ بَعْدِهِ

دنام

وَنَامَ عَنْهَا تَوَلَّى رَعِيهَا الْأَسَدُ : وَمَنْ هَابَ أَسْبَابَ
 لَمَنَّا يَنْلِنُهُ : وَلَوْ نَالَ أَسْبَابَ السَّمَاءِ سَيْلِمٌ :
 وَتَالُوا لِي سَتَقِظُ نَصْبُكَ لِأَخٍ : فَقُلْتُ لَمْ تُطِيبْ
 أَكْرَى سَاعَةَ الْحَجْرِ : يَا غَافِلًا وَلَهُ فِي الدَّهْرِ مَوْظِلَةٌ :
 إِنْ كُنْتُ فِي سِنَةٍ قَالِدُهُ رَقِظَانٌ : إِنْ الْكَرِيمُ إِذَا
 خَادَعْتَهُ اخْتَدَعَا : عِنْدَ الصَّبَاحِ يَحْمَدُ الْقَوْمُ السُّرُورَ :
 فَتَقَابَلُكَ مِنْ ذِكْرِي حَبِيبٌ مَمْنُونٌ : الذُّرِّيُّ حَبْرُ
 أَمْتُهُ يُعْمَدُ : تَوَعَّتِ الْأَسْبَابُ وَالذَّاءُ وَالْمَدُ :
 وَكَيْدِي الْمَنَايَا دَامِيَاتُ الْأَطْلَافِ : التَّوَالِي قَبْلَ شَجَاعَةٍ
 الشُّجْعَانُ : وَكَمْ مِنْ مَائِي قَوْلًا بِجَمْعٍ : فَادْفَعْ مِنَ الطَّلَبِ
 السَّقِيمَ : إِذَا قَالَتْ حَذَارُ حَصْدُوهَا : فَإِنَّ الْقَوْلَ مَا
 قَالَتْ حَذَارُ : تَفَضَّلْتَ النِّسَاءَ عَلَى الزَّهَالِ : كَأَنَّا حَظَرًا

مِنْ دَسَاوُسِهِ : إِذَا جَاءَ مُوسَى وَالْقُلُوبُ الْعَصَا :
 فَقَدْ بَطَلَ السَّحَرُ وَالشَّارُ : الْمَدْحُ فِي حَقِّهِ قَدْ حُجَّ :
 إِذْ لَا يَحِيطُ بِكُنْهِهِ مَدْحٌ : وَإِنَّ النَّارَ مِنْ عَوِيْرٍ تَلَا :
 وَإِنَّ الْحَرْبَ أَوْهَا كَلَامٌ : وَنَارٌ كَوْنَتْ هَاهَا أَطَافَتْ :
 وَلَكِنْ أَنْتَ تَنْفَعُ فِي دِمَارٍ : مِنْ جَزَبِ الْحَرْبِ حَلَّتْ :
 بِهِ النَّدَامَةُ : إِنْ السَّعْيُ إِذَا لَمْ يَنْهَ مَا مَوْرَدٌ :
 وَكَرِهَتْ مَا هُنَّ وَفَاءٌ : كَلَامُ السَّيْلِ يَحْمِي النَّهَارُ :
 إِذَا كَانَ الطَّلَاعُ طِبَاعٌ سَوِيٌّ : فَلَا يَغْنِي عَنْكَ دِيْبٌ لَا دِيْبُ :
 فَمَنْ يَنْجِي الْجَلِيلَ مِنَ الْبَلَاءِ : إِذَا كَانَ الْبَلَاءُ مِنَ الطَّيِّبِ :
 الْخَيْرُ لَا يَأْتِيكَ مُتَّصِلًا : وَالشَّرُّ يُسْبِقُ سَيْلَهُ الْمَطَرُ :
 تَنْجِي النَّجِيَّةَ لِلْأَكْثَرِ الْأَرْدَلُ : إِذَا الْمَصْلُحُ الْخَيْرُ :
 أَمْراً أَصْلَحَهُ الْكُثْرُ : يَشْفِي رِجَالاً وَيَشْفِي آخَرُونَ :

بِسْمِ اللَّهِ : وَسِعَدَ اللَّهُ أَقْوَامًا بِأَقْوَامٍ : وَفِي التَّنْقِيسِ :
 حُلُجَاتٌ وَفِيكَ نَطَانَةٌ : سَكُونٌ بَيَانٌ عِنْدَهَا :
 وَخِطَابٌ : وَقَدْ تَنْطِقُ الْأَشْيَاءُ وَهِيَ صَوَامِتٌ :
 وَمَا كُلُّ نَطْقٍ مَخْبَرٌ كَلَامٌ : فَمَا النَّاسُ بِالنَّاسِ الْبَيْنُ :
 عَمِدَتُهُمْ : وَلَا الدُّرُ الْبَلَدُ الْبَقِيَّةُ كَتَّ أَعْمَدُ : إِلَّا أَنْ :
 عَيْنَ الْمَرْءِ عَنُودٌ قَلْبُهُ : يُخَيَّرُ عَنْ أَسْرِهِ فَنَاءٌ أَمْ لَا :
 وَلَيْسَ بِرَيْدِ الشَّمْسِ نَوْدًا وَرِغَةً : إِطَالَةُ دُحُفٍ :
 وَإِكْتَارُ مَادِحٍ : بَقِيَتْ بَقَاءُ النَّهْرِ بِأَكْهَفِ أَهْلِهِ :
 وَهَذَا دُعَاءُ لِلْبَرِيَّةِ شَامِلٌ : أَحَدُ عَدَدٍ وَثَلَاثَةٌ :
 وَأَحَدُ صَدِيقِكَ أَلْفُ مَوْزَةٍ : فَلَرَجَاءُ انْقِلَابِ الزَّمَانِ :
 وَكَانَ أَعْرَفَ بِالْمَضَرَّةِ : وَإِذَا الصَّدِيقَانِ بَيْنَهُمَا طَاهِدٌ :
 جَاءَتْ تَحَاسُنُهُ بِالْفَتْرِ شَيْعٍ : إِذَا لَمْ يَكُنْ لِلْمَرْءِ عَجْدٌ :

مُساعد فلا جهل يُغني عنك عيني نأمت
 عيونك والمطلوب منتبِه يدعوك على دعائك اللهم
 أدنى تحت القمار ويصير نار ويوشك أن يكون لها
 ضرام فإن لم تطفئها عقلاء قوم يكون وقودها جنت
 ضحائم قوم إذا قابوا كانوا ملائكة حسناوات
 فأتوا أكانوا عفاريتا يرون دم البعوضة غير جل
 وقيل يعني نبي الله فرضا وكرم حسرات فيلوب كرام
 يقدر أنهم تكون لهم خلق الله للعروب رجلا
 ورجلا لا قصعة وتريد إذا كان رب البيت اللذيق
 مولعا فميمه اقبل البيت كلهم رفقن وكان ما كان
 منالست أذكره فظن خيرا ولا تتل عن الخير
 جملات الشبانها التيام ولا لئام ما جرح اللسان

من

من يزرع الشوك لم يحصد به عنب إن الهدايا
 على مقدار مهديها إن كنت تطعم في عصية
 خالد فهيات تقرب في جدي يداد قيم بطون
 اللوم أهدى من القطا ولو سلكت سبل الهداية
 ضللت ولا دمن من كابر الكرام يضيب العذر
 عند كرام الناس قبول وإذا أنت لم تسمع من ناص
 فهي الشهادة في باقي كامل ولكن بما جمل الكرم
 وما به بخل ولكن سوء حظ الطالب ولا
 يعرف الظمان من مال دية ولا يعرف الشبان
 من هو جائع القلب يدرك ما لا يدرك البصر
 ولا يستوي في الرأيتين الأصابع وهباني قول
 الضعيف لئلا أتعثر الناظر من عن الضياء وليس

يُصَحُّ فِي الْأَفْهَامِ شَيْئٌ إِذَا امْتَنَحَ النَّهْلُ إِلَى الْوَلِيلِ
وَمَا اخْصَلَكَ فِي بَرٍّ يَتَهَنَّى إِذَا سَلِمَتْ فَكُلُّ النَّاسِ
قَدْ سَلِمُوا: غَفَلَ الْكَرُّ مَا يَكْفِيهِ عَنْ سِدِّ خَلْدِهِ فَإِنْ
زَادَ شَيْئًا عَادَ ذَلِكَ الْغَفْلُ فَقَدْ: وَوَضَعَ النَّدَى فِي
مَوْضِعِ السِّيفِ بِالْعُلَى مَضْرُوكُ وَضِعِ السِّيفِ فِي
مَوْضِعِ النَّدَى: جَمِيعُ نَوَائِدِ الدُّنْيَا غَرُودٌ وَلَا
يَبْقَى لِسَرٍّ وَرُسُودٌ: فَقُلْ لِلشَّامِتِينَ بِنَا أَفِيقُوا
فَإِنَّ نَوَائِبَ الدُّنْيَا تَدُورُ: وَلَكَيْفَ عَنْ شَتَمِ الشَّيْءِ
تَكْرُمًا أَضْرِبُهُ مِنْ شَتْمِهِ حَيْثُ نَشْتُمُ: إِنْ الْفَقْرُ
مَنْ يَقُولُ مَا نَأَاذُ لَيْسَ الْفَقْرُ مَنْ يَقُولُ كَأَنِّي
يَرَى النَّاسَ دُهْنًا فِي الْقَوَادِيرِ صَافِيًا وَلَمْ يَدْرِمَا
يَجْرِي عَلَى أَسْرَسِ مَسْمٍ: حَدِيثٌ لَوَانَ الْمَيْتَ يُدْعَى

ببعضه

ببعضه: لَا صَحْحَ حِينَ بَعْدَ خَمَلَةِ الْقَبْرِ: وَرَبَّاتَانِ
تَوَمَّاجِلُ أَمْرِهِمْ: مِنْ لَتَائِي وَكَانَ لَحْزُهُ لَوْ عَجَلُوا
: وَرَبَّ حِمَامَةٍ فِي الدُّوْحِ بَاتَتْ: بِأَشْجَانٍ وَحَزْنٍ
مُسْتَكِينٍ: عَلَى أَيْتَامٍ وَصَلَّاهِمْ فَاتَتْ: تَعْيِيدُ
النُّوحِ فَنَاءَ بَعْدَ قَرَّتْ: أَقْسَمَهَا أَهْوَاهُ إِذْ اجْتَمَعْنَا
وَتَرَوِي قِصَّةَ الْأَشْوَاكِ عَقَى: عَلَى حُكْمِ الْهَوَى فِينَا
اقْتَسَمْنَا: فِينَهَا النُّوحُ وَالْعِبْرَاتُ مَبْنِي
لَقَدْ وَضَعَ السَّبِيلَ لِمَنْ أَرَادَا: وَلَكِنْ أَيْنَ مَنْ تَرَكَ
الْعِنَادَا: وَمَنْ شَرِبَ الْحَمْرَ الَّذِي لَنَا ذُقْتُهُ: الْإِعْدَا
حَشِيرٌ لَا يَفِيقُ مِنَ الشُّكْرِ: إِنَّا لَفِي زَمَنِ الْقَبْرِ بِهِ:
مَنْ أَكْرَمَ النَّاسِ إِحْسَانٌ وَإِحْمَالٌ: رَبُّ يَوْمٍ بَكَيْتَ عَنْهُ
فَلَمَّا: مَرَّتْ فِي غَيْرِهِ بَكَيْتَ عَلَيْهِ: أَمَا الْغُرُوقُ فَمَا

خَوْفِي مِنَ الْبَلَدِ : كُلُّ كَلْبٍ يَأْتِيهِ نَبَاحٌ : كَطَعَةٍ
الزَّمَانِ بِمَا زَنَتْ بِهِ : حَرَّتْ مَثَلُ الْخَائِنِ الْمُنْصَدِقِ
فَقَالَ لَهَا أَهْلُ الْبَصِيرَةِ وَالشُّعَى : لَكَ الْوَيْلُ لَا تَزِينِي وَلَا
تَصْدَقِي : عَجُوزٌ تَمْنَى أَنْ تَكُونَ فِتْنَةً : وَقَدْ
خَلَقَ أَحِبَّائِي وَوَحْدُودَ الظُّهْرِ : تَدْنُو إِلَى الْعَطَارِ
مِيرَةَ أَهْلِهَا : وَهَلْ يَصْلِحُ الْعَطَارُ مَا أَفْسَدَ الدَّهْرُ :
لَا نَسِيَابَ يَوْمَ وَلَا خُلَّةَ : اشْتَعِ الْخَوْفَ عَلَى الرَّافِعِ :
وَعِنْدِي جَوَابٌ لَوَادَدَتْ لَقَلَّتُهُ : وَلَوْ قَلَّتْ لَمْ يَبْقَ
لِلصَّالِحِ مَوْضِعٌ : وَعَيْنُ الرِّضَاعِ غَيْبٌ كُلِّيلَةٌ : وَلَكِنْ
عَيْنُ السَّخَطِ تُبْدِي الْمَسَاوِيَا : فَإِنْ كُنْتَ قَدْ بَلَغْتَ
مَغْفِرِيَانَةً : فَبَلِّغْكَ الْوَاسِطِينَ عَشْرًا وَكَذِبٌ : وَمِنْ
تَكْذِبِ الدُّنْيَا عَلَى الْحَزَنِ أَنْ يَرَى : عَدُوَّكَ مَا مِنْ صَدِيقَةٍ

إذا

أَذَاكَانَ الْغُرَابُ دَلِيلَ قَوْمٍ : سَيَهْدِيهِمْ سَبِيلَ الْكَيْدِ
لَوْ أَنَّ صُدُورَ الْأَمْثَرِ تَبْدُونَ لِلْعَفَقِ : كَأَعْقَابِهِمْ تَلْفَعِدُ
يَتَنَدَّمُ : أَيُّهَا النَّفْسُ أَجْمَلُ جُرْعَةٍ : إِنَّ الدُّنْيَا خَذِيرٌ قَدْ
وَقَعَا : إِذَا الْكَلْبُ لَا يُؤْفِيكَ عِنْدَ نُبَاحِهِ : فَذَرُهُ إِلَى
يَوْمِ الْقِيَمَةِ يَنْبِجُ : فَاشْكُرْ فَضِيلَةَ صَنِيعِ اللَّهِ إِذْ جَعَلَتْ
: إِلَيْكَ لَا لَكَ عِنْدَ النَّاسِ حَاجَاتٌ : وَكُلُّ بَلَاءٍ فِي
رِضَاكَ غَنِيمَةٌ : وَكُلُّ عَذَابٍ فِي حُجَّتِكَ عَذَابٌ : وَقَالَ
بَعْضُهُمْ لِمَنْ يَخْضِبُ لِحْيَتَهُ : لَسَوْدٌ أَعْلَاهَا وَتَابِي
أَصُولُهَا : وَلَيْسَ إِلَى دَلِيلِ الشَّبَابِ سَبِيلٌ : إِذَا الْمَوْتُ أَقْبَلَ
سِرَّهُ بِلِسَانِهِ : فَصَدَّ الَّذِي يَسْتَوْدِعُ الْمَيِّتَ أَضِيقُ :
إِذَا ضَلَّ صَدْرُ الْمَوْتِ عَنْ سِرِّ نَفْسِهِ : وَلَا أَمَّ عَلَيْهِ
أَخْرَافُهُو أَحَقُّ : إِنَّ الْعَرَابِينَ تَلْفَعُوا حَسَدًا : وَلَا تَرَى

لِلنَّاسِ النَّاسِرُ حَسَادًا : مَحْنُ الَّذِينَ اتَى الْكُتَابُ بِمُحَرَّرٍ :
 بِعَفَا نَفْسِنَا وَفَسَقَ الْأَلْسُنُ : إِذَا شِئْتَ أَنْ تَلْقَى
 الْأَحْسَنَ كُلَّهَا : فَعِنِّي وَجَدَ مِنْ أَمْوَى جَمِيعِ الْمَحْسِنِينَ
 إِنَّ الْبَدْعَ الَّذِي قَدَّمْتَ نَعْمَهُمْ : بِالْأَمْرِ كَانُوا هُنَا
 وَالْيَوْمَ قَدْ بَدَلُوا : فَيَا هَاهُنَا فَتَدْرِكُهَا طُورُ
 لَكِ يَا مَنَازِلَ فِي الْقُلُوبِ مَنَازِلُ : فَوَادِي طَاعَتِ الْوَلِيَّاتِ
 وَجَنَّتِي فَاطِمَةُ رَضِيَ الْعَرَالِي : وَمِنْ عَجَلِ زَمَانٍ حَيَاةٍ شَقِيَّةٍ
 تَرَحَّلَ بَعْضُهُ وَالْبَعْضُ يَابِي : كَتَبْتُ إِلَيْكَ وَالْعَبْرَاتُ
 تَجْرِي : عَلَى الْخَدِيدِ دَسَاءٌ بَعْدَ رَيْشٍ : وَكَذَا بِاجْتِمَاعِ كَلَامِي
 : فَصِيرَ الزَّمَانِ سَبَاتٌ نَعِيشٍ : وَإِنِّي كَبَانٌ قَدْ سَاقَطَ
 رَيْشُهُ : لَهُ حَصَرَاتٌ كُلُّهَا طَارِطَاتٌ : إِذَا صَدَّقَ
 الْحُجَّةَ أَفْتَرَى لَمْ يَلْفَقْ : مَكَارِهِ الْأَخْصَى وَإِنَّ لِلنَّاسِ خَالًا

وللذ

وَلِلذِّ وَالْيَا قُوتِ حَسَنٍ وَرَيْثَةٍ
 وَلَكِنَّهَا فِي جِيدِ حَسَنَاءَ أَحْسَنَ
 لِمَنْ تَطْلُبُ الدُّنْيَا إِذْ أَنْتَ لَمْ تَرُدِّ
 سِرٌّ وَحِجَّتْ أَوْ مَسَاءُ مُجَرَّمٍ
 وَيَكَادُ مِنْ كَوْمِ الطَّبَاعِ وَلَيْدُهُمْ
 هَبَّ الْقَائِمُ لَيْلَةَ الْبَيْلَادِ
 مَنْ كَانَ فَوْقَ حِلِّ الشَّمْسِ رَيْثَةً
 فَلَيْسَ بِرَفْعَةٍ شَيْءٍ وَلَا يَصْنَعُ
 كَيْفَ الْوَصُولِ إِلَى سَعَادٍ وَدُونَهَا
 قُلُّ الْجِبَالِ وَدُونَهُنَّ حَتُوفُ
 رَجُلَايَ عَافِيَةٌ وَمَالِي مُرَكَّبٌ
 وَالْكَفُّ صِفْرٌ وَالطَّرِيقُ مَحُوفٌ

كَوْنُ الْعُقُولِ كَانَ أَذَى مُبِينٍ
 أَذَى إِلَى شَوْفٍ مِنَ الْإِنْسَانِ
 كَمْ مَرَّ بِمَنْ بَاتَ مِنْ بَعْدِيَايَ
 مَحْنُ بَعْدِ الطَّبَعِ وَالْعُقُولِ
 لَا تَقْبَلُ مِنَ الْبَيْطَاتِ أَوَّلَهُ
 قُرْبُ الْحَبْلِ إِلَى النَّارِ
 يَا قَائِدَ الْبَيْتِ سَمْعًا بِأَوَّلِهِ
 يَا قَائِدَ الْبَيْتِ قَدْ بَدَّلَ مِنْ السَّعَادِ
 لَا تَقْبَلُ مِنَ الْأَخْبَارِ حَبْلَهُ
 فَإِنَّ الْفَوْضَ مَقْرَضٌ مِنَ الْخَبْلَةِ

وقدت على الكرم بغير زاد

من الحسنات والقليل لتسلم

وعمل الزاد أصبح كل شيء

إذا كان الوؤود على الكرم

إذا ذل الرقيق وانت بمن

بلد من بقيت بلا رقيق

فكم من سالك لطريق آمن

أناه ما يجازر في الطريق

حواسنا تقضي الحوائج بليتنا

وتحن سكوت وهوى تنكح

هون الأمر نعرش في داحه

إن هونته ولا سيهون

لا يكون

لا يكون الأمر سهلا كله

إنما الأمر سهول وحزون

تطلب الراحة فدرا لفتنا

خاب من يطلب شيئا لا يكون

إلا لا يحزن لها البلية

فلتحزن الطاف خفيته

ولا أوخر شغل اليوم عن كسل

إلى غد إن يوم لا يحزن غدا

قوم إذا نادى بواك أنت استنهم

بشا الشهادات للسلطان بالزور

فهم الصعاليك إلا أن باسهم

على السبابين والغلات والدور

إذا قلنا أن الكرم سهل

وإذا قلنا أن الكرم سهل

وإذا قلنا أن الكرم سهل

وإذا قلنا أن الكرم سهل

وإذا قلنا أن الكرم سهل

مَا كَانَ لِي وَلَا لِمَالِكٍ ذَلِكَ
لَمَّا مَلِكْتُ ذَمَمْتُ أَيْ مَذْنِبُ
سَلَامُ مَشُونٍ قَدْ بَرَأَ التَّشُونُ
عَلَى جَهْرَةٍ الْحَيِّ الَّذِينَ تَقَرُّوا
وَإِنِّي أَمْرٌ أَحْبَبْتُمْ لِمَكَارِهِ
سَمِعْتُ هَمًّا وَالْأَذْنَ كَالْعَيْنِ تَعْشَقُ
يَا قَوْمُ أَذْنِي لِبَعْضِ الْحَيِّ عَاشِقَةٌ
وَالْأَذْنَ تَعْشَقُ قَبْلَ الْعَيْنِ أَحْيَانًا
نَحْنُ نَحْنُ مَا تَمَسُّ بِاللَّيْلِ غَيْرِي
طَعَامَاتٍ لَحْمِي كَانَتْ مَرًّا
وَمَنْ ذَا الَّذِي يَحْبُو مِنَ النَّاسِ سَلَامًا
وَلِلنَّاسِ قَالُ بِالظُّنُونِ وَفِيلُ
وَكُرْتُ

وَكُنْتُ أَعْلَى لِلشَّائِبَاتِ
فَهَا أَنَا طَائِلٌ مِنْكَ لَا مَانَا
تَرَى التَّجَلَّيْخُفَ فَتَرَدُّ بِهِ
وَفِي ثَوَابِيهِ أَسَدٌ هَزْبُورُ
إِذَا كُنْتُ كَهَزْبُورٍ وَأَبْصُرْتُ خَاصِدًا
نَدِمْتُ عَلَى التَّقْصِيرِ فِي مَنِ الْبَدْرِ
لَوْلَا الْمَشَقَّةُ سَادَ النَّاسُ كَلِمَهُمْ
أَجُودُ يَفْقَرُوا إِلَّا قَدَامَ قَتَالِ
لَوْ كُنْتُ أَبْدَى عَلَى قَدْرِي قَدْرِي
لَكُنْتُ أَهْدَى لَكَ الدُّنْيَا وَمَا فِيهَا
مَضْفُوعٌ مِنَ النَّاسِ لَيْسَتْ شَفْعُونَ بِي
فَهَلْ لِي لَيْلِي الْغَلَاةُ سَعْبِجُ

هَوَى قِيَادِي وَأَكْبَرُ مَعْلَانَا
مَوْجِبِي إِلَى بَلِيحٍ وَتَلَوْنِي كُنْجُ
هَوَى نَاقَتِي طَلَبِي وَتَلَوْنِي هَوَى
فَإِنِّي وَأَنَا مَا اخْتَلَفَانِ

لَقَدْ جَمَلْتَ أَيْدِيَ الزَّمَانِ فَيْطِي

عَلَى مُرَكَّبٍ مُسْتَعْضِلٍ لِنَارِ الظُّفْرِ

تَدَاوَيْتَ مِنْ لَيْلِي بِلَيْلِي عَنْ الْهَوَى

كَمَا تَدَاوَى شَارِبُ الْحَمْرِ بِالْحَمْدِ

الْأَحْبَدُ نَجْدُ مَنْ هَجَّتْ مِنْ نَجْدِ

لَقَدْ نَادَيْتُ مَسْرُوكًا وَحِيدًا عَلَى وَحْدِ

الْأَيَّامِ مَاتَ الْعِرَاقُ أَعْنَى

عَلَى شَيْخِي وَأَكْبَرِينَ مِثْلَ بَكَايَا

أَسْرَبَ لِقَطَا هَلْ مِنْ بَعْدِ جَنَاحِهِ

تَعَلَّى لِي مَنْ قَدْ هَوَيْتَ أَطْيَرُ

أَلَا لَيْتَ عَيْنِي قَدَرَاتِ مَارِئِي

لَعَلِّي أَسْلُسَا عَةً مِنْ هَوَائِيَا

فَانَتْ

فَانَتْ لِي لَوْ شِئْتُ أَشْفَيْتُ غَمِّي

وَأِنْ شِئْتُ بَعْدَ اللَّهِ لَنَعَمْتُ بِالْيَا

خَلِيلِي لَوْ كُنْتُ الصَّيْحُ وَكُنْتُ

سَقِيمَيْنِ لَمْ أَفْعَلْ كَفَعَلِكَا يَا

مَوَدَّعَتَهَا وَالنَّارُ تَقْدَحُ فِي الْحَشَا

وَقَدْ رِيْعَهَا عِنْدِي أَمْرٌ مِنَ الْقَبْرِ

طَوْبُ لِي مَنْ أَنْتَ فِي الدُّنْيَا قَرِينَتُهُ

لَقَدْ نَفَى اللَّهُ عَنْهُ الْهَمَّ وَالْجَزَعَا

بَلَا مَا قَرَنْتَ كِتَابًا بِأَمْنِكَ يَبْلَغُنِي

إِلَّا تَرْقُرُقُ مَاءَ الْعَيْنِ وَدَمْعَا

إِذَا كُنْتَ خَلَوَا فَأَعْلَزْنَا الْقَبْرَ فِي الْهَوَى

مِمَّا الْمُبْتَلَى وَالْمُسْتَرْجِعُ سَوَاءٌ

وَكُنْتُ لَكِنَّ الشَّوْءَ إِذْ قَالَ مَرَّةً

لِيَهُمْ رَعَتْ وَالذِّبْ عَرْنَانُ مَرْمِلُ

أَكْسَتْ لَيْقِي مِنْ غَيْرِ شَيْءٍ شَمْتِي

فَقَالَتْ مَقُونَا قَالَ ذَا عَامٍ أَوَّلُ

فَقَالَتْ فَلَيْتَ الْعَامِ بَلَدَتْ كَذِبَهُ

فَهَاءُ مَكَلَنِي لَا يَهْتِكُ مَا كُلُّ

وَكُنْتُ كَذْبَاحِ الْعَصَافِيرِ دَائِبًا

وَعَيْنَاهُ مِنْ وَجْدٍ عَلَيْهِنَّ هَمِيدُ

فَلَا تَنْظُرِي لِي إِلَى الْعَايِرِ وَتَنْظُرِي

إِلَى الْكَفِّ مَا ذَا الْعَصَافِيرِ يَفْعَلُ

مَنْ يَبْلُغُنَّ حِمَامَاتٍ بَيْطَاءَ

مُمْتَعَاتٍ بِلَسَالٍ وَخَضِرَاءَ

سلام

سَلَامٌ فَلَا خُشْيَةَ فِي خُجَّةٍ كَثِيرَتِ

جَنَاحُهَا الْقَيْتَ فِي جَنْحِ ظُلُمَاءِ

قَيْدٍ وَبَحْنٍ وَسَيْحَانٍ وَأَعْظَمُهَا

رَحْمَ الْعَدَى وَجَفَاءٍ مِنْ اجْتِنَانِي

الذَّهْرُ خَلَقَنِي مِثْلَ النِّسَاءِ وَكَمْ

شَقَقْتُ مِنْ قَبْلِي إِذَا الْكَمَانِي

هَذَا السَّائِبُ بِي مَا ضَرَّ وَاجِدَهَا

لَوْ كَانَ عَادِمَ الْقَابِ وَأَسْمَاءُ

وَبَدْرُ ضَاءِ الْأَفْقِ شَرُّ قَادِ مَغِيرَا

وَمَوْضِعُ رَحْلِي مِنْهُ أَسْوَدُ مَقْلَمِ

وَمُسْتَحْفِرٍ عَنْ سِرِّي لِي إِلَى اجْتِبَاءِ

بِعَمَاءٍ مِنْ لِي إِلَى بِلَا تَعْيِينِ

يقولون خيرنا فانت امينها

وما انا ان خبرتهم بامين

قد تنكر العين ضوء الشمس من رمد

ويترك الفم طعم الماء من سقم

اقول للعين يا بشر ان قد طلعت

شمس النهار وغابت عندك الكدار

تزد من شميم عذار تحل

فما بعد العشي من عذار

وان اولى البرايا ان نواسية

عند الشروق لمن اسالك في الحزن

ان الكرام اذا ما اسهلوا ذكورا

من كان يا لفهم في المنزل الحزين

كن

كن عن امورك معرضا وكل الامور الى القضا

والشئ خير عاجل

ولرب اتعاض المضيق

والله يفعل ما يشاء فلا تكن متعرجا

الله عودك جميل فليس على ما قد مضى

ين يدك وجهه حسنا اذا ما زدت له نظرا

سطور او دعت بطن الطروس

ام السحر المؤثر في النفوس

لقد علم احمى اليمانون اني

اذا قلت اما بعد ان خطيبها

شط المذار يسعدني وانتهى الامر

فلا خيال ولا رسم ولا طلك

ان مملوعا
شاعر عظيم

الارحاء فما ندري أندركه

أم يسمر فياتي دونه لأجل
الله يعلم ما تترك في زيادكم

الانحافه حساري وحراسي
ومن عادة الايام ان صروفها

اذا ساء منها جانب سر جانب
ولا خير فيه مع الردى بمذله

كما ردها يوم ما بسوئته عمرو
غبا لقوم يحبون برائهم

داري بعقلهم الضعيف قصورا
هدهوا قصورهم بدار بقائهم

وبنوا لهم القصر قصورا

١٠٥

٦٥
امور تفحك السفهاء منها

ويبكي في عوا قبه السيب
اذا طاعت حرصك كنت عبدا

لكل دنيته تدعى اليها
ارى الف بان لا يقوم بها دم

فكيف بان خلفه الف هادم
رب حيت ممت ليس فيه

أمل يرجي لنفع وضر
النصر ليس يا جناد مجتدة

لكنه سعادات وتوفيق
وعينك ان ابدت اليك معائبا

فصنها وقل يا عين للناس عاين

سَلِّ الْأَيَّامَ مَا فَعَلْتَ بِكِسْرِي

وَقَصِيرَ وَالْقُصُورِ وَسَاكِينَهَا

ذُمَّ الْمَنَازِلَ بَعْدَ مَزَلَةِ الْوَلِيِّ

وَالْعَيْشَ بَعْدَ أُولَئِكَ الْأَيَّامِ

مَاتَ بِحَيِّهِ مَاتَ شَرُّ كَثِيرٍ

وَلَقَدْ كَانَ شَرُّهُ مُسْتَطِرًّا

هَذَا كِتَابٌ فَاقَ فِي قُرْآنِهِ

يُسَبِّحُ الْعُقُولَ بِكُشْفِهِ وَبَيَانِهِ

أَوْ لَا قَدْ اسْتَجَارَ رَوْحُ زَاهِرٍ

قَدْ تَجَنَّى الْأَمْرَاتُ مِنْ أَفْنَانِهِ

لِلَّهِ دَرْ مُؤَلِّفٍ فَاقَ الْكُورِي

يُقْرَأُ نَدًى فَعْدًا قَرِيدَ زَمَانِهِ

خُزَاه

منقول
از نامه آفرینم
جزب است
عربی رسته
یا در آفرینم
ثبت نم

خُزَاهُ رَبَّنَا الْعَالَمِينَ بِلَطْفِهِ

طَبَقَاتٍ عَنِ فِي رَفِيعِ حَنَانِهِ

مَقِيمٍ بِأَرْضٍ لَا أَرْضَ مِنْ أَوْدَةٍ

وَحَوْثِي مِمَّنْ لَا أَوْدَ كَثِيرٍ

كَمْ نَارٍ بِأَرْدِيَةِ شَبْتٍ لَعْنَةٍ قَرِي

عَلَى بَقَاعٍ وَكَمْ نُورٍ بِإِلَافَتِهِ

وَإِذَا أَرَادَ اللَّهُ نَصْرَهُ عَبْدَهُ

كَانَتْ لَهُ أَعْدَاؤُهُ أَنْصَارًا

وَبِمَا شِئْتَ فِي هَوَاكَ احْتَبَرْتَنِي

وَإِخْتِيَارِي مَا كَانَ فِيهِ رِضَا

عَبْدُ رِقِّ مَارِقٍ يَوْمًا لِعَتَقِي

لَوْ تَخَلَّيْتُ عَنْهُ مَا خَلَاكَ

ما بين معترك الاحقاد والمهج

انا القاتل بلا اثم ولا حرج

وجبتا فيك اسقام خفيت بها

عني تقوم بها عند الهوى محج

واترك ودماء من غير بغض

وذاك لكثرة الشركاء فيه

اذا سقط الذباب على طعام

رفعت يدي ونفسي لشهيه

وتجنب الاسود ورود ماء

اذا كان الكلاب ولعن فيه

وعلى الرحيل عشيته وروايه

بش الكوفاء لذلك الميعاد

واذا

من كان له ولد له عمل له
من كان له ولد له عمل له
من كان له ولد له عمل له

واذا الديار تغيرت عن حالها

ليس المقام عليك حتما واجبا

قدح الديار واسرع التحويلا

فبلك تنزع العزيز ذليلا

فلم اودهم الا خداعا

ولم اودهم الا نفاقا

كل العداوة قد ترجى اما طمعا

الا عداوة من عاداك من حسد

وما كان لي ذنب فاستوصي بحقا

وان كان لي ذنب فقد حيت تائبا

فانتك شمس والملوك كواكب

اذا طلعت لم يبق منها من كوكب

قَوْمٌ إِذَا عَاشُوا كَانُوا مَلَكَةً

حَسْبُكَ إِنْ قَاتَلُوا كَانُوا عَقَابِيكَ

إِذَا لَمْ يَكُنْ لِلْمَرْءِ عَيْنٌ يَحْكُمُهُ

فَلَا غَرْوَ أَنْ يَرْتَابَ وَالضَّيْعُ مَسْفُورٌ

لَا سَلَامَ لَاجِبُونَ لَا كِتَابَ لَا رِسَالَةَ

كُلُّ هَذَا يَا حَبِيبِي مِنْ عِلَاقَاتِ الْمَلَالَةِ

لَوْ عَلِمْنَا بِحَيْثُكُمْ لَنَشْرَبَا

مُهْجَ الْقَلْبِ أَوْ سَوَادَ الْعُيُونِ

أَرَى عَهْدَكُمْ كَأَلْوَدٍ لَيْسَ بِدَائِمٍ

وَلَا خَيْرَ فِيمَنْ لَا يَدُورُ لَهُ عَهْدٌ

الْحَيْلُ وَاللَّيْلُ وَالْبَيْدَاءُ تَعْرِفُنِي

وَالطَّعْنُ وَالضَّرْبُ وَالْفِرَاسُ وَالْقَلَمُ

أَنَا

أَنَا ابْنُ جَلَاوِطٍ لَارِعِ الشَّيَا

مَتَى أَضْعُ الْعِمَامَةَ تَعْرِفُونِي

وَكَمْ بَيْتٍ دَخَلْتُ بِغَيْرِ إِذْنٍ

وَكَمْ مَالٍ أَكَلْتُ بِغَيْرِ حِيلٍ

أَمَّا لَكَ فِي الصَّدِيقِ يَوْسُفُ سَوْءٌ

مِثْلُكَ مَحْبُوسٌ عَلَى الظُّلْمِ وَالْأَفْكَ

أَقَامَ جَمِيلُ الصَّبْرِ فِي السَّجْنِ بَرَهَةً

فَأَلَّ بِهِ الصَّبْرُ الْجَمِيلُ إِلَى الْمَلِكِ

خَلَّتِ الدِّيَارُ فَلَا كَرِيمَ يَرْجَى

مِنْهُ النَّوَالُ وَلَا مَلِيحٌ يَعْشَقُ

إِنَّ الْأَسْوَدَ أَسْوَدَ الْغَابِ هَهُنَا

يَوْمَ الْكَرْبَةِ فِي الْمَسْلُوبِ السَّلْبِ

يَوْمَ الْجُمُعَةِ إِنَّ الْغُيُوبَ

هم کشف استبداد مرصفا
وَتِلْكَ خَدِيعَةُ الطُّغْيَانِ

۳ آری کل انسان بر عیب غیره

من غیورم و لم اعرف له سببا
وَيَعْنِي عَنِ الْعَيْبِ الَّذِي هُوَ فِيهِ

وَلَا خَيْرَ فِيمَنْ لَا يَرَى عَيْبَ نَفْسِهِ

وَيُبَيِّنُ لَهُ الْعَيْبَ الَّذِي لَا حِجَةَ

۴ رایت نیز اندکی
هِيَ إِذَا ضَاءَتْ بِهِ

۵ قدرش و تصرف
وَجَلَّتْ فَرْحًا لِلنَّاسِ

۶ در فضل عنزی
كَتَبَ السَّعْدُ عَلَى ابْنِهَا

أَدْخَلُوا فِيهِ أَمَانًا

هر که نه گویای تو خاموش به

۷ آنچه نه یاد تو فراموش به

فنا

قضا دست است پنج انگشت دارد

چو خواهد کام دل از کس بر آرد

دو بر چشمش نه دیکر دو بر گوش

یکی بر لب نه گوید که خاموش

خاک را زنده کند بتبت باد بهار

سنگ باشد که دلش زهر نکرده بشیم

سخن کان گذشت از میان دو تن

پیاکنده شد بر سر انجمن

سخن هیچ منهای باد از دار

که او را بود نیز هراز دار

اگر جز تو داند که غم تو چیست

بزان دای و دافش بیاید کوشیت

بی‌مزد بود دوست هر خدمتی که کردم
 یار می‌داد کس را خدوم و بی‌عنایت
 حکایت لبشیرین کلام فرهاد است
 شکنج طره لیلی مقام مجنون است
 دلبر اسایشها مصلحت وقت ندید
 و دینه از جانبها دل نکرازی داشت
 بر من جفا ز بخت بد آمد و گرنه یار
 حاشا که رسم جور و طریق ستم ^{شد} بنا
 ای کجای خوش خرام کجا میروی با نیست
 غره مشکو که کربه عابد نماز کرد
 ناچار دیشکند همه ناموس جاویدان
 در موضعی که در کف موسی بود عصا

باغبانا

باغبانا ز غزان بیخبرت می‌بینم
 اه اذان روز که بادت گل معنا ببرد
 ره زن دهر خفته است مشو این از او
 اگر امروز زبیرد است که فردا ببرد
 پر در مقام تجربه دوستان مباش
 صابر غریب و بی‌کس بی‌یار میشوی
 عشق ناطق لسانی است که صد ساله سخن
 دوست با دوست بیای چشمت زدن می‌کوند
 من بعد چه سود از قدی رنج که کند دوست
 کنعان رمقی در تن مجبور نماند است
 یار و دقیر به این همه الفت زنده شد
 شهر رقیب بر طرف تنده خوی یار کو

کادی که بعقل بر نیاید :

دیوانگی در او ببايد :

از استان پیرمغان سر چرا گفتم :

دولت داین سزا و کثایش در این دواست :

يك قصه بیشتر نیست غم عشق وین عجب :

کز هر کسی که می شنوم نام مکر است :

ما ابروی فقر و قناعت نمی بریم :

با پادشاه بکوی که دوزی مقدر است :

برای نعت دنیا که خاک بر سر آن :

منه ز منت هر سقله بار بر کردن :

بيك دود و دود و دود نغمش ز دست وای :

بماندت ابد الکه عمار بر کردن :

چون

خیز تا بر کلاه آن نقاش جهان افشان کنیم :

کاین همه نقش عجب در دوش پر کار داشت :

بجسم دوست شدی گفتم این زخلق نگوست :

بدوست خصم شدن را بگو چه نام کنم :

ایدل نفسی با حق فارغ ز دوز عالم باش :

نه شاد ز شادی شوند غم زده از غم باش :

غم که پیر عقل تدبیرش ببردن میکند :

هی فروشش چاره دریا که بگوید میکند :

سنا که بدوست و مادر بر سر سناک :

خیره را بی بود قیاس و در ناک :

افسوس که نامه جوانی طی شد :

و آن فصل بهار و شادمانی طی شد :

آن عمر که مایه سعادتها بود:

من هیچ ندانم که کی آمد کی شد:

یاری که همیشه درونای ما بود:

کارش همه جستن رضای ما بود:

بیگانه چنان شد که نمیداند کس:

کودر همه عالم آشنای ما بود:

عجیبی قعه وغریب محادثه ایش:

آنا اصغر برت قتیلا و قاتل بر شاکی:

هر آنکه دعوی در داری کند بر ما:

بگو بر او که سعادت بپهلوان نیست:

کوشی که هیچ نشنیدی فریاد پادشاهان:

خواهد کجا شنیدن داد دل کد را:

دل بمن گفت که کل کوشش خواهد کردن:

روز اول که من این نامه بکاشن کردم:

نوا ی بلبلت ای کل کجا پسند افتد:

که کوشش هوش و عرفان هرزه گوداری:

کیست آن یار که چون دوش پر یوار برفت:

زان قرار دل دیوانه بیکبار برفت:

صورت یوسف نادیده صفت میکردند:

چون بدیدند زبان همه از کار برفت:

درس مر بود که هرگز ندیم دل بخیا:

بهرت کز سر من آن همه پندار برفت:

معشوقه بسامان شد تا با چنین باشد:

کفرش همه ایمان شد تا با چنین باشد:

اب را بین که چون همی نالد:

هر دم از همنشین نا هوار:

غرور از نیکوان باشد نه چندان:

جفا از دلبران باشد نه چندین:

گر خنده بیدار کند هیچ مگوید:

تغزیر دلازام به از دل شفاعت:

دل میبرد این خط نکارین:

کونی خط یار دلستان است:

با این همه دشمنی که کردی:

باز ای که دوستی همان است:

زاده خسرو شکافت سینه خسرو:

مهرم دارا دید پهلوی دارا:

چون

چون تک اهو نداری در نبرد:

ای زبان بسته در این صحرایم کرد:

هزار بار بگفتم که دیده بکشایم:

بروی خوب لکن تو چشم می بندی:

مرحبا بروست حیدر که او مرحب کشد:

ودند در خود هرگز این جوهر ندارد ^{الفقار}

ای مرغ دل کسی چو نوداد فغان نالد:

دارا از کلی که کوش باین داستان نالد:

کرانگشت سلیمانی نباشد:

چه خاصیت دهد نقش نکیفی:

من آن نکلین سلیمان هیچ نستانم:

که کاه کاه در او دست اهرمن باشد:

نوحون شیرین غریبان را میفکن :

غریبان را سکان باشند دشمن :

چادر پانی بدم عیسی میم داشت :

چوب دستی بکف موسی بن عمران داشت :

مروت نباشد پدی باکی :

کز او نیکوئی دیده باشی بسی :

شهر مند کی عباد ترا از جفای تو :

صدع در پیش ساخته دارم برای تو :

گذشت کار من از چاره تا چه چاره کند :

خدای من که خداوند قوت بازو است :

من آنچه شرط بلاغ است با تو میگویم :

نوحواهی از سختم پند گیر و خواه ملال :

ک

۲۰ هزار کشته شد دل از تو درشت و
بیک ناله روی تو از من گریه

کر بتیغ بزنی با تو مرا خصمی نیست :

خضم ام که میان من و تیغ سپهر است :

وصل ایلی که طلبی از جنون را پیشه کن :

عاقلان را بر سر کوی محبت نیست باز :

کج ازاد کی و کج قناعت ملکی است :

که بشمشیر میسر نشود سلطان را :

هر روز باد میبرد از بوستان کلی :

مخرج میکند دل بیچاره بلبلی :

بنان خشک قناعت کنیم و جامه دل :

که بار منت خود به که بار منت خلق :

سر تسلیم نهادیم بحکم و رایت :

تله اندیشه کند از جهان از رایت :

۷۶

در پناه شحصا و شرع مصون :

و زبانش بنای دین محکم :

که برایشان کسی سلام کند :

و عليك الترسوم میگویند

آنکه آرایش این باغ از او بود کون :

نکذارید که از دور نگاه بکنند

مرا دامن محمد الله که پاکست :

و حرف عیسی جو یا نه چه پاکست :

رازی که نهان بود پس پرده حریفان :

کردند عیان باد فونی در سری بازار :

مژده دادند که بر ما کزنی خواهی کرد :

نیت خیر مگردان که مبارکشالی است

عاجزان

عاجزان از شمول محبتش :

آن قدر نامور شدند و دلیر

کز پی دفع ظلم مورچکان :

شیر را در کشند در نجیر

نسیم باد صباد و شمش آبی آورد :

که روز محنت غم رو بگوتهی آورد :

غیر تم گوید بگویم با حریفان را ز خویش :

بازی بینیم که در افاق دفتر میشود :

دعوت بی شمع را هیچ نباشد فروغ :

مجلس بی دست را هیچ نباشد نظام

مرا هیچ بدادی و من هنوز برانم :

که از وجود تو موی بعالمی نفروشم

معروف شد حکایت اندر جهان و لی

بانو مجال نیست بگویم حکایت

شد اشکار ز کم ظرفی و بیفان دار

و کرده پیرمغان هر چه گفت پنهان

ما را بفراق تو خرد هیچ نماند است

این بی خریدها همه معذور همی دار

هر سر شاخ در این باغ هوایی دارد

هر گلی نکی و هر مرغ نوایی دارد

باشوق برآمدم ولیکن

باحسرت بی شمار رفتیم

کس نیاید بزیر سایه بومر

درها از جهان شود معذور

های

های کو ممکن سایه شرف هرگز

در آن دیار که طوطی که از زغن باشد

سحر بلبل حکایت با صبا کرد

که عشق کل بمادید چها کرد

من از بیگانگان هرگز ننالم

که با من هر چه کرد آن آشنا کرد

کز آن سلطان طمع کرد در خطا بود

و دراز دل بر و فلجستم جفا کرد

نکویم خدمت و دردم و طاعت

که از تقصیر خدمت شرمسارم

جانا دل شکستد سعدی نگاه دار

دانی که آه سوختگان را اثر بود

دریا بهوای خویش موجی دارد :
 خس بندارد که این کشتی با او^{نست}
 برای خاطر بیکانده یار :
 خطا کردی که کشتی آشنا را
 مردم از نومیدی و شادم که نومیدان^{نست} تو ساء
 تلخی جان دادم امید واران ترا
 خاک را زنده کند تربیت باد بهادر :
 سنگ باشد که دلش زهر نکردد بنسیم
 فغان که در بخشها نان بان مقام کشید :
 که هر که کرد کینه از من انتقام کشید
 خار شوای و اوین بدمان گل :
 لکن آن کل که از او بوی وفا می آید

ان یار

ان یار که طبع مهر با یاران ریخت :
 از دیدن یاران ز غمی یاران ریخت
 دیدی اول چگونه دم زد ز وفا :
 و آخر بچه سان خون وفاداران ریخت
 شایدم از رهایی مرغان هم نفس :
 شاید یکی بیایم رساند دعای ما
 تو بد کان و مران نیست با تو راه سخن :
 که تا در قیامت سازد سخن میانه ما
 طبعی زمان کن ای فلک وعده وصل یار :
 پاره از میان ببر این شب انتظار :
 یکجهان خواهم و چندان امان از روزگار :
 کاینجهان را بدان جهان سازم نثار

نه زبیل شتوی اوازی :
 نه زلب غنچه نهانی رازی
 نکلی گوش نه بینی تاچند
 کور و کر چند نشینی تاچند
 ای دل اهل ادا دت بتو شاد
 بتو نازم که مریدی و مراد
 بو که از غیب نویدی برسد
 زاین چمن بوی امیدی برسد
 روز و شب بردر امید نشین
 طالب دولت جاوید نشین
 تا بنام تو زند فال فرج
 قرعه من قرع الباب و حج

تا یکی

تا یکی بست هر خسرو باشی
 بند هر کسرو ناکس باشی
 بحسن سعی تو در شمع صد هزار فتوح
 بحد شیخ تو در کفر صد هزار فتور
 کیستی که اولش عدم و آخرش فناست
 در حق وی کمان ثبات و بقا فطاست
 افزون کند بجا چو تظالم بری بیار
 بیچاره من که باز گرفتم عنان دست
 دلی کا و را تو هم جانی و هم هوش
 از آن دل چون شود یادت فراموش
 عدو شود سبب غیر اگر خدا خواهد
 از تو غریب کی بود رسم غریب پروری

نه هر که دارد شمشیر حرب باید کرد :

نه هر که دارد باز مهر باید خورد :

تا چند ذی نیشم و تا چند دهر درد :

ای درد تو درمان من اینش تو نوشم :

چرا پای کوبم چرا دست یازم :

مرا خواجه بیدست و پا می پسند :

بکوشه قفسش خو گرفته ام چندان :

که کردم شوق اشیا نم نیست :

هر یک که تو در کشف معضلات جهان :

چنانکه نغمه داود در آواز بود :

نه از رفیق و فاونه از حیات امید :

نه از سپهر بشارت نه از زمانه نوید :

احوال

احوال درد مندی دل بی نهایت است :

هنکام دستگیری و وقت عنایت است :

کو هر چه تواند بد ما گوید بدگوی :

انجا که نیوشده بصیر است و سمیع است :

ای وای بر احوال فقیری که در این ملاء :

کارش همه با مصلحت مدعی است :

هر تادمویها فقط در دست ترا شوخی است :

مشکل توان نشستی اندر چنین دیاری :

کار خود کرد بخدا باز گذاری حافظ :

ای بسا عیش که با بخت خدا داد کنی :

کراین سیل زاره ببت در کسی :

خرابی پدید آید از وی شبی :

ره فتنه امروز محکم بگیر:

که فردا نباشد تدارک پذیر:

رنج ما را که توان برد بیک گوشه چشم:

شرط انصاف نباشد که مژدا و انگش:

افسوس که صاحب دل و دانا زبهار رفت:

نی غلط بلکه جهان داد و جان رفت:

ز این واقعه صعب جهان داد و جان سوخت:

زین غصه جانگاه ز دل تاب و توان رفت:

مژد حاصل و دولت فرو و کار بکام:

فلک مساعد و دل خرم و خدای نصیر:

در باغ مژد کل بروید لکن:

و زشوره ارکلی بروید عجیب است:

کز نیت

گذشته سالها از عصر شیرین:

همان برجاست نام قصر شیرین:

هر متاعی ز معدنی خیزد:

شکر از مصر و سعدی از شیراز:

خیمه سلطان کل بر سیره و مهر از دند:

خیز تا انجار ویم از دست کل دادی کنیم:

بلبلان از بوی نوروزی بغیر یاد آمدند:

کم نه ایم از بلبلان ما نیز فدا دی کنیم:

چو کاری برآید ببلطف و خوشی:

چه حاجت بتندی و کورن کشتی:

خاشاکه که من از نیت بگردانم روی:

کوینا تم که از آن دست و گمانی حاید:

صاحب عقل و هوش را از تو زیان رسد که تو
 پرده عقل میدری غارت هوش میکند
 آن مدعی که دست ندادی ببند کن
 این یاد دد کند تو افتاد نام شد
 ابنای رود کار غلامان بزر خردند
 سعدی ترا بطوع و ادا در غلام شد
 دوششم مست کن خواب صبح برخیزند
 هزار فتنه بهر گوشه برانگیزند
 کرمغ بام نغمه زند از زبان مست
 در بوم شام نوحه کند داستانست
 درد هوش که می نگریم دوستان تو
 در شهر هر چه می شنوم داستان تو

بیاد

بی یاد روزگار تو کویک نفس زخم
 تضییع عمر دایم و تعطیل روزگار
 صد چشم کشوده ام که رویت بینم
 ده کوش نهاده ام که نامت شنوم
 چو شیر دایست شیر دلیر او بدول
 چو شاخ الهو شاخ درخت او بی بر
 پیر میخانه اگر راه نما خواهد بود
 میخانه را همه حاجت و آوازه بود
 هو که که شادمانه شوی از وفاق او
 آن لحظه خویش من ز نفاقش نگاه دار
 چو تیره شود مرد را روزگار
 همه آن کند کش نیاید بکار

گویند که هر چیز هنگام بود خوش
 ای عشق چه چیزی که خوشی در دهان
 نیکو شدن بنسبت مردم نه نیکو نیست
 بوجمل و بوجمل همه خویش میبند
 ستاره بر سر مهر و زمانه مانگ صلح
 دروغ کان مده بی مهر بر سر جنگست
 عرضه این است کز دیاض جهان
 گل نبوید خار می بینم
 با من دو زبان بیان مقراض
 یاک چشم بعیب خود چو سوزن
 خورشید که گشت سایه کستر
 از ذره مختصر چه خیر
 کسوزا

کسی را که ایزد بود یا ورش
 همیشه در خشان بود اخترش
 يك قوم را ز تارک برداشتند تاج
 يك قوم را بجوهر بستند بر جبین
 آه که سر زدنو که خامه ام آتش
 باید از اینجا کز نمود شتابان
 اگر خسی هوا رفت از کشتا کشت باد
 بیکدی دو سه ناچار بر زمین افتد
 زین پیش کزیده را اثری بود در دلش
 چندان کرستم که در او هم اثر نداشت
 یکبار رخ نمودی دل رفت و عقل و هوش
 این با بجان ببر که متاع دگر نداشت

شیر را سلسله در کردن و رو به همه شب

فانغ البال با طراف دمن میکرد

هر بلائی که آسمان آید : کرچه بدیگری قضا باشد

بوزمین نارسیده میکوبد : خانه انوری کجا باشد

طفلان همه بد رحم و جوانان همه مغرور

دیوانه مادر که کند شاد بستان کی

زیان ندارد اگر یکدیگر ز راه وفا

بجستجوی غریبی قدم بر بخانی

جناک ناکرده صلح میجویم

جرم ناکرده عذر میخواهم

از آمدن اگر خبر داشتی

در دهکذت گل و سمن کاشتی

هر وقت

هر وقت که رشته سخت کشته

از سوی دگر شود کشته

بنال بلبل اگر بامنت سریاری است

که مادر و عاشق زایم و کاما زایست

هر که داری بهبود نبود

دیدن روی بی سود نبود

شصت بار آمدن روز مرا همان

جز همان نیست اگر ششصد بار آید

پیام می بکشد در دوش یاد بشار

که من بلامدم از خم تو نیز سر میدار

هر از بهر می خوردن بود یاد

یکی را بهر غم خوردن نکه دار

کار چو از روی عقل باشد و دانش :

نرم شود هم چو موم آهن و فولاد :

امروز یقین شد که تو محبوب جذایی :

کر عالم غیبی بن همه دل با تو روان کرد :

تا دل مرد خدا نامد بدرد :

همچو قوی را خدا رسوا نکرد :

رازی که مخفیم و بر خلق نکفیم :

با دوست بگوئیم که او محرم را زانست :

مهر باینهای لیلی کرد بمنون را خراب :

ورنه آن بیچاره را میل گرفتاری نبود :

من بهورا و خوشم امانه چندان که یار :

باعث لطف رقیبان از ازار مرا :

مقدری

مقدری که بکل نکمت و بکلیه آن داد :

هر که هر چه سزا دید حکمتش آن داد :

دو کشتی متساوی سا سر را در بحر :

یکی رساند بساحل یکی بطوفان داد :

دو سالک متشابه سلوک را در عشق :

یکی ز وصل بشارت یکی ز هجران داد :

عشق خوش است از مساعدت بود از یار :

یار مساعد نه اندک است نه بسیار :

جذایی کان کرده بودم و لکن :

نه چندان که یکسو نهی آشنایی :

ستم آن نیست که در بند کنی صیدی را :

ستم آن است که از قید خود آزاد کنی :

۸

زنجیرها کستم و عشق تو عاقبت :-
 کرد انجمنان که عا جرم اکنون ز رسته
 مسلم است که کجشک نیست چون شهباز :-
 ولی علاج ندارد ز پر زدن کجشک
 کجشک بین که صحبت شاهینش از دوست :-
 بیچاره در هلاکت خویش عجز
 یار باین وفا نیست چرا خوبان را :-
 این چه رسم و چه شعراست پری ^{نرا} دیا
 کرمباندیم زند بر دوزیم :-
 جامه فراق چاک شده
 در بزم عذر ما بپذیر :-
 ای بسا از زو که خاک شده

خندید

خندید کل و غنچه و باغ و چمن اداست :-
 آن غنچه پژمرده که شکفت دلاست
 زینهار میا زار ز خود هیچ دلی را :-
 کز هیچ دلی نیست که دلی بخدا نیست
 هر دل که پریشان شود از ناله بلبل :-
 از دامنش او نیز که باوی خبری هست
 جان پیوسته بحق را خطرا ز دشمن نیست :-
 هیچ حری چو دل خود بخدا بسا نیست
 دامن کز چاک شد در عالم رند چه باک :-
 جامه در نیکو می نیامید درید
 حافظ از معتقدان است کرامی و ارش :-
 زانکه بخشایش رواج مکرر باوست

آنکه نکوش کره جمله جهان بکشاید :

کو در این نکته بفرومانظری بهتر از این :

مرا هیچ بدادی و من هنوز برانم :

که از وجود تو موی بعالی نفروشم :

دوست کو یار شو و هر دو جهان دشمن باش :

بخت کو یار شو و روی زمین لشکر گیر :

بکوی میکرده هر سالگی که ره داشت :

در دگرزدن اندیشه تبه داشت :

اگر چه دوست بچیزی نمی خورد ما را :

بعالی نفروشم موی از سر دوست :

آنکه بر کشت و جفا کرد و هیچم نفروخت :

همه عالمش از من نتوانند خرید :

نو

تو سفر کردی و خوبان همه کی سو کردند :

در فراق تو بی سلسله هاب هم زد :

ترا چه غم که یکی از نعمت بجان آمد :

که دوستان تو چند آنکه میکشی هستند :

دل به پیغام وفا هر کس که میارد زیار :

میدهم تسکین و میذاقم که حرف یار نیست :

کلشن کویش بهشت خرم است اما دریغ :

کز هجوم ز غایب بلبل داین کلزار نیست :

زال ترا م عقل شد دیوانگی حاصل مرا :

بعد از این دیوانه خوان بینی اگر عاقل مرا :

ای قصر دلفروز که منزل که اشقی :

یارب مکناد افت ایام خرابت :

ذیرستان را کند چون بر زبردستان دلیر :-

مشکل از چنگال کجخت کی عقاب آید بروں

فد یاد مردمان همه از دست دشمن است :

فزیاد سعدی از دل نامهربان دوست

از من اکنون طمع صبر و دل و هو شمر دار :

برفت
کان تحمل که تو دیدی همه برباد آمد

ای غائب از نظر مجذامی سیار مت -

جانم نبوغتی و بدلدوست دارمت

پسر کوندار دشتان ازیدر:

توبیکانه دانشخوانی شیر

هرچه بر صفحه اندیشه کشد کمال خیال :

شکل مطبوع تراجمت از آن ساخته اند

۲۱ توں بیا تر

سلطان

سلطان کہ خشم کیرد بر بندگان حضرت :

حکمش رسد و لکن حدی بود جفا را

26) الا تاتنكرى برؤى نيكو:

که ان جسمست و جانشین خودی نیکو

هنوز از در صلح داری چه بیم :

دُرِ عذر خواهی نبندد کویم

سنك راسخت كفتي همه عمر :

چون بدیدم ز سناک سخت تری

کرهه سرمایه زیان میکند .

سود بود دیدن ان مشقوی

اگر بید روی از تو و هشت نکر یزد:

که در کمند تو راحت بود گرفتاری

ظلم در وی قهرمان و فتنه در وی ^{بلشکار}

صید از بایضا و دین مرده دارد

the no

بسیار لها سرفاکی مارو
 کاین آب چشمه آید و با و صبارو
 این پیچیده هست ایام آدمی
 سرفاکی دیگران بکتر چو اریو
 ایدوست بر خازنه دشمن جو بکزی
 ش دی یکن که رویه این با و اورد
 جان پیوسته حق را نظر اورد
 هیچ خوری چو دل نخواستن این
 بدید که اموال خدا با و بی
 او نمیدیش از و خدا با کرد

در کمال ان کم کم بنده انچه می یازد
 الفکر را از باز و در زمانه

بس است عجب قاطع کمال فضا
 این کتاب که در حرف اوست در شین
 و اسد هم خرم خاتم

